

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Oddelek za predšolsko vzgojo

DIPLOMSKO DELO

Mirjam Škafar

Maribor, junij 2011

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Oddelek za predšolsko vzgojo

Diplomsko delo

**LUTKA KOT MOTIVACIJSKO
SREDSTVO PRI
PRIPOVEDOVANJU PRAVLJIC**

Mentorica:

Kandidatka: Sabina Šinko, viš. pred.

Mirjam Škafar

Maribor, junij 2011

Lektorica:

Cvetka Rengeo, prof. slov. in soc.

Prevajalka:

Dr. Nataša Hirci

ZAHVALA:

Zahvaljujem se mentorici Sabini Šinko, viš. pred. na Pedagoški fakulteti v Mariboru za vse nasvete, spodbude in strokovno pomoč pri pripravi diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi mojim dobrim staršem, ki so mi omogočili študij, me spodbujali in v času študija stali ob strani. Hvala vsem, ki ste kakorkoli pripomogli k temu, da je to delo nastalo: vrtcu Beltinci z enotami, vrtcu Bistrica in vrtcu Murska Sobota z enotami, moji sestri z družino in moji novi družini, posebej mojima hčerkama, ki sta bili moja volja in moč, ko mi je te zmanjkovalo.

Hvala.

**UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

IZJAVA

Podpisana **MIRJAM ŠKAFAR**, rojena 27. julija 1983, študentka Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, smer **PREDŠOLSKA VZGOJA**, izjavljam, da je diplomsko delo z naslovom **LUTKA KOT MOTIVACIJSKO SREDSTVO PRI PRIPOVEDOVANJU PRAVLJIC**, pri mentorici **Sabini ŠINKO**, viš. **pred.**, avtorsko delo. V diplomskem delu so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni; teksti niso prepisani brez navedbe avtorjev.

Maribor, maj 2011

MISLI... BESEDE... O LUTKAH

KAJ BI VAM PRAVIL, KAJ JE LUTKA. MOŽIC, KI GA PREGIBLJEŠ (- TAKO ALI TAKO-) IN SE Z NJIM IGRAŠ. SE PRAVI MOŽIC IGRA, TI PA SI ZADAJ NEKJE SKRIT. SI NEKAK ČAROVNIK, KI USTVARJA ČUDOVITO ŽIVLJENJE NA ODRSKI POLICI ALI NA MINIATURNEM ODRU...

(KURET, 1976: 3)

LUTKA JE INSTRUMENT. CELO ZELO NATANČEN IN OBČUTLJIV INSTRUMENT.

(PENGOV, 1979: 53)

LUTKA JE PRAVZAPRAV NEKAJ, KAR STOJI NAMESTO NEČESA DRUGEGA IN NA TO DRUGO NAMIGUJE.

(TREFALT, 1993: 11)

POVZETEK

Teoretični del diplomske naloge obsega kratek opis zgodovine lutkarstva na Slovenskem. Opisani so različni tipi lutk (ročna lutka, prstna lutka, marioneta ali lutka na nitki, ploska lutka, lutka na palici, senčna lutka, mimična lutka in lutka kot igrača ali predmet). Zajeli smo tudi pravljice, pomen lutke, njeno vlogo in vpliv, ki ga ima na otroka. Predstavljeno je pripovedovanje z lutkami in dialoška dramska igra z lutkami.

V drugem, empiričnem delu diplomske naloge, smo ugotavljali prisotnost lutk v vrtcu in ali se v vrtcu poslužujejo metode pripovedovanja pravljic z lutko. Izvedena je bila anketa med vzgojitelji v vrtcih v Beltincih, Murski Soboti in Srednji Bistrici. Ugotovljeni rezultati so prikazani z razvrstilnimi stolpičnimi grafikoni.

V tretjem, praktičnem delu, pa smo z otroki izdelali lutke na palici po pravljici »Trije prašički«, se o njih pogovorili in jih na koncu uporabili pri pripovedovanju pravljice.

KLJUČNE BESEDE:

lutka, otrok, motivacija, pripovedovanje z lutkami, izdelava lutk na palici, pravljica »Trije prašički«.

ABSTRACT

The teoretical part of this diploma thesis is a brief overview of the history of puppetry in Slovenia.

It describes the different types of puppets (hand puppets, finger puppets, marionettes or string puppets, flat puppets, rod puppets, shadow puppets, mimicry puppet and puppets used as a toy or an object). In addition, the significance of a fairy tale and the importance of a puppet as well as its role and the impact it has on children have been addressed. Storytelling with puppets and dialogical drama with puppets are also presented.

In the second, empirical part of the diploma thesis, the presence of puppets in some kindergartens is established and whether these kindergatens resort to the methods of storytelling with puppets. A survey determining this was conducted among the kindergarten teachers and childcare providers in Beltinci, Murska Sobota and Srednja Bistrica. The result obtained are shown in various graphs and tables.

In the third, practical part of the diploma thesis, the children created rod puppets based on the *Three Little Pigs* fairytale, which was followed by a discussion and, in the end, the puppets were used as part of the fairy-tale narration.

KEYWORDS:

Puppet, children, motivation, storytelling with puppets, production puppets on a stick, »Three Little Pigs« fairy tale.

KAZALO

I. TEORETIČNI DEL	14
1.1. UVOD	14
1.2. TEORETIČNI DEL	15
1.2.1. ZGODOVINA LUTKARSTVA	15
1.2.1.1. ZGODOVINA SLOVENSKEGA LUTKARSTVA	15
1.2.2. VRSTE LUTK	19
1.2.2.1. ROČNA LUTKA	19
1.2.2.2. PRSTNA LUTKA	20
1.2.2.3. MARIONETA ALI LUTKA NA NITKI	21
1.2.2.4. PLOSKA LUTKA	23
1.2.2.5. JAVAJKA ALI LUTKA NA PALICI	23
1.2.2.6. SENČNA LUTKA	25
1.2.2.7. MIMIČNA LUTKA	26
1.2.2.8. PREDMETI IN IGRAČE	27
1.2.3. PRAVLJICE IN PREDŠOLSKI OTROK	28
1.2.4. LUTKA, NJEN POMEN, VLOGA IN VPLIV NA OTROKA	29
1.2.4.1. VPLIV LUTKE NA OTROKA	31
1.2.5. PRIPOVEDOVANJE Z LUTKAMI	33
1.2.6. DIALOŠKA DRAMSKA IGRA Z LUTKAMI	35
II. EMPIRIČNI DEL	37
2.1. CILJ – NAMEN RAZISKAVE	37
2.2. HIPOTEZE	37
2.3. SPREMENLJIVKE	38
2.3.1. NEODVISNE SPREMENLJIVKE	38
2.3.2. ODVISNE SPREMENLJIVKE	38
2.3.3. IZVOR PODATKOV ZA SPREMENLJIVKE	38
2.4. METODOLOGIJA	39
2.4.1. Raziskovalne metode	39
2.4.2. Raziskovalni vzorec	39
2.4.3. Postopki in zbiranje podatkov	40
2.4.4. Obdelava podatkov	40
2.4.4.1 Podatki o anketiranih osebah	40
2.4.4.2 Rezultati in interpretacija	44
2.4 SKLEPNE MISLI	61
III. PRAKTIČNI DEL	63
3.1. PRIPRAVA NA PRAKTIČNO DELO IZDELAVA LUTK NA PALICI	63
3.2. PRIPRAVA NA PRAKTIČNO DELO PRIPOVEDOVANJE PRAVLJICE Z LUTKAMI	68

IV. SKLEP 74**LITERATURA..... 76****PRILOGA..... 78****KAZALO SLIK**

Slika1: Milan Klemenčič.....	16
Slika2: Lutke Milana Klemenčiča	16
Slika3: Dr. Niko Kuret s Pavlihom	17
Slika4: Prvo lutkovno gledališče Ljubljana	18
Slika5: Jan Malik: Žogica Marogica.....	19
Slika6: Ročna lutka: ljudje	19
Slika7: Ročna lutka: pajac.....	20
Slika8: Prstna lutka: živalice	20
Slika9: Prstna lutka: pujsek	21
Slika10: Marioneta: ženska in ptič	22
Slika11: Marioneta: deklica.....	22
Slika12: Ploska lutka: žirafa.....	23
Slika13: Ploska lutka: mačka in deklica	23
Slika14: Javajka: ljudje	24
Slika15: Javajka: kraljeva družina	24
Slika16: Senčna lutka: veriga.....	25
Slika17: Senčna lutka: deklica.....	26
Slika18: Mimična lutka: deklica.....	26
Slika19: Mimična lutka: deček	27
Slika20: lutka igrača: krokodil	27
Slika21: Lutke »Trije Prašički.....	63
Slika22: Izdelovanje volka	66
Slika23: Izrezovanje hlač za prašička	67
Slika24: Med sabo si pomagamo	67
Slika25: Prva lutka je že narejena	67
Slika26: Veselje ob končanih lutkah	68
Slika27: Otroci z zanimanjem poslušajo	71
Slika28: Prvi prašiček premišljuje iz česa si naj naredi hišico	71
Slika29: Naredi si hišico iz slame.....	72
Slika30: Drugi prašiček si naredi hišico iz lesa.....	72

Slika31: Tretji prašiček si naredi hišico iz opeke	72
Slika32: Trije prašički se skrivajo pred volkom v hišici iz opeke	73
Slika33: Volk hišice iz opeke ni mogel odpihniti, prašički rešeni pred volkom	73

.

KAZALO GRAFOV

Graf01: Raziskovalni vzorec	39
Graf1: Spol anketiranih oseb	40
Graf2: Izobrazba anketiranih oseb	41
Graf3: Delovna doba anketiranih oseb	42
Graf4: Starost otrok v skupinah	43
Graf5: Prisotnost lutke v vrtcu	44
Graf6: Zastopanost lutke v prvem starostnem obdobju	45
Graf7: Zastopanost lutke v drugem starostnem obdobju	46
Graf8: Otrokovo srečevanje z lutko	47
Graf9: Organiziranost lutkovnega kotička v skupini	48
Graf10: Najljubše pravljice za otroke	49
Graf11: Ali več berejo ali več pripovedujejo pravljice	50
Graf12: Pripovedovanje ali branje z lutko – kolikokrat na mesec	51
Graf13: Vrste lutk uporabljene pri pripovedovanju pravljic	52
Graf14: Lutke uporabljene največkrat	53
Graf15: Intenzivnejše doživljanje pravljic pripovedovanih z lutko	54
Graf16: Vidne razlike med pripovedovanjem pravljic z lutko ali brez nje	55
Graf17: Otroci sami izdelajo lutko	57
Graf18: Želja otrok po pripovedovanju z lutko	58

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica01: Raziskovalni vzorec	39
Preglednica1: Spol anketiranih oseb	40
Preglednica2: Izobrazba anketiranih oseb	41
Preglednica3: Delovna doba anketiranih oseb	42
Preglednica4: Starost otrok v skupinah	43
Preglednica5: Prisotnost lutke v vrtcu	44
Preglednica6: Zastopanost lutke v prvem starostnem obdobju	45
Preglednica7: Zastopanost lutke v drugem starostnem obdobju	46
Preglednica8: Otrokovo srečevanje z lutko	47
Preglednica9: Organiziranost lutkovnega kotička v skupini	48
Preglednica10: Najljubše pravljice za otroke	49
Preglednica11: Ali več berejo ali več pripovedujejo pravljice	50

Preglednica12: Pripovedovanje ali branje z lutko – kolikokrat na mesec	51
Preglednica13: Vrste lutk uporabljene pri pripovedovanju pravljic	52
Preglednica14: Lutke uporabljene največkrat	53
Preglednica15: Intenzivnejše doživljanje pravljic pripovedovanih z lutko	54
Preglednica16: Vidne razlike med pripovedovanjem pravljic z lutko ali brez nje	55
Preglednica17: Otroci sami izdelajo lutko	57
Preglednica18: Želja otrok po pripovedovanju z lutko	58

I. TEORETIČNI DEL

1. UVOD

Že kot otroci smo se navduševali nad lutkami, se z njimi igrali in jih tudi sami izdelovali ter ustvarjali z njimi. Skoraj na vsakem koraku je bila lutka del našega sveta.

Ta diplomska naloga je posvečena lutkam, ker so za celostni razvoj otroka zelo pomembne.

Lutka je pomemben vzgojni pripomoček, saj z njo v otroku vzbujamo motivacijo za odkrivanje sveta, z njo lahko ustvarjalno rešujemo vsakdanje probleme in tako dejavno posegamo v življenjsko okolje.

Lutka je izredno motivacijsko sredstvo za bogatenje in senzibiliranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala, saj terja, da se otrok vživi v njeno situacijo in način doživljanja.

V vrtcih se veliko poslužujemo pripovedovanja pravljic, vendar ali se poslužujemo tudi pripovedovanja pravljic z lutko?

S to diplomsko nalogo je želja raziskati, ali je lutka dovolj prisotna in pomembna v vrtcih ter ali je dejansko, kot pripomoček ali pomoč, prisotna pri pripovedovanju pravljic.

V prvem delu diplomske naloge je najprej kratek opis pomena lutk in njihovi zgodovini. Prav tako je napisano o pomenu vplivanja lutke na otroka, o pomenu pravljic in nazadnje tudi o pomenu dialoške dramske igre.

V drugem, empiričnem delu diplomske naloge, smo ugotavljali prisotnost lutk v vrtcih in ali se v vrtcu poslužujemo metode dela pripovedovanja pravljic z lutko. Izvedli smo anketo med vzgojiteljicami v vrtcih Beltinci, Murska sobota in Srednja Bistrica. Ugotovljeni rezultati so prikazani z razvrstilnimi stolpčnimi grafikoni.

V tretjem, praktičnem delu, pa smo z otroki izdelovali lutke, katere smo nato uporabili pri pripovedovanju pravljice, na koncu pa so otroci tudi sami lahko pripovedovali z njimi.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. ZGODOVINA LUTKARSTVA

Lutkarstvo je ena najstarejših oblik človekovega ustvarjalnega izražanja. Poznajo ga vse kulture od pradavnine. Po izvoru je vezano na obred in zabavo.

V vseh časih so bile lutke ljudska zabava, v njih je prihajala do izraza ljudska šegavost in izvirnost. Nastale so iz poganske službe in čaščenja demonov. Najdemo jih pri vseh narodih srednjega veka. Nekateri trdijo, da so prišle iz Indije, drugi spet, da so doma v Grčiji.

Kakšne so bile lutke v starem, kakšne v srednjem veku, nam ni točno znano. Evropske različice so sprejele vplive vzhodnih kultur. (Kuret, 1942, str.14–15)

2.1.1. Zgodovina slovenskega lutkarstva

O razvoju lutkarstva je sistematično zbranega le malo gradiva. O tem, kdaj smo na Slovenskem videli prvo lutkovno predstavo, ni znano. Skoraj gotovo pa je, da do 20. stoletja Slovenci nismo imeli svojih domačih lutkarjev.

Dolgo je veljalo, da Slovenci do nastopa Milana Klemenčiča v letu 1910 sploh niso imeli svojega lutkovnega gledališča. Pri njih so sicer gostovale nemške in italijanske skupine, nič pa ni bilo znanega o samostojnih oblikah. Šele leta 1942 je Boris Orel v Etnologu opisal igrsko šalo, imenovano »Pravda za mejo«, ki so jo uprizorili na neki svatbi v bližini Ptuja s prav posebnimi ročnimi lutkami.

Po drugi svetovni vojni pa se je odpravil Niko Kuret z ljubljanskim Etnografskim muzejem to raziskovat in po skrbnem delu na terenu so izsledili še ostanke ljudskega, tradicionalnega lutkovnega gledališča, iz katerih je lahko sklepati o razširjenosti te igralske oblike v ljudskih šegah. Igrali so jo večji del ob praznovanjih in obravnavali snovi iz neposrednega življenja.

(Verdel, 1987, str. 7–9)

Prve viseče lutke je dal Slovencem akademski slikar Milan Klemenčič. Leta 1919 je v Šturjah na Kranjskem prvič osnoval gledališče. Pozneje pa je osnoval v Ljubljani še Slovensko Marionetno gledališče 1920–1924; in je burkeža krstil za Gašperčka. (Kuret, 1942, str. 17)

Slika 1: Milan Klemenčič, 1875–1957

http://tbn1.google.com/images?q=tbn:TA-J7XTqw0BzSM:http://www.tic-ajdovscina.si/mma_bin.php%3Fid%3D2006010612301994%26src%3Dmin,
datum dostopanja: 12.4.2010

Slika 2: Lutke Milana Klemenčiča,

<http://www.radio1.si/mm/foto/med/7661.jpg>,
datum dostopanja: 12.4.2010

V prostem času je ure in ure presedel v delavnici in snoval in rezljal lutke in izdeloval oder. Najprej je hotel z *Malim gledališčem* pokazati, kako si zamišlja dobro marionetno gledališče, ki bi utegnilo pomeniti bistven del kulture. Vendar mu je prva svetovna vojna prekrizala vse velike in majhne načrte, bil je med prvimi vpoklican. Tako se je ustavilo delo prvega slovenskega gledališča. Tudi po prvi svetovni vojni je marionetno gledališče še velikokrat zašlo v krizo. Preteči je moralo še pol stoletja, preden so v Sloveniji lutkovno gledališče vsaj za silo sprejeli kot samostojno gledališko obliko za odrasle. (Verdel, 1987, str. 14–16)

Pred drugo svetovno vojno pa je živelo v Sloveniji veliko Čehov. Ker je bilo na Češkoslovaškem lutkarstvo zelo razširjeno, so začeli Čehi v svojih kulturnih društvih v Sloveniji postavljati marionetne odre in pripravljati predstave – najprej samo v češčini. In tako je prvo češko marionetno gledališče nastalo leta 1921 v Mariboru, kjer se je tamkajšnji SOKOL zelo kmalu začel zanimati za to. S sodelovanjem češkega kluba, ki je Sokolu dal na voljo svoj oder, so bile prve uprizoritve v slovenščini leta 1922. Ta oder je kmalu po uspešni sezoni v letu 1924 prenehal. Vzroki so neznani.

Leta 1923 je VACLAV SKRUSNY v Ljubljani v okviru društva Češka obec ustvaril marionetni oder, ki je bil v začetku slovenski javnosti neopazen, saj so na njem igrali le v češčini. Ko pa se je povečala potreba po predstavah, so dali včasih tudi kakšno v slovenščini. Marca leta 1927 pa je uprava Sokola na *Taboru* ustanovila v svojem odboru še kulturno sekcijo za lutkovno gledališče. Kar kmalu pa se je igranju pridružil tudi vzgojni in narodnostni moment. »Vzgajati z lutkami, a ne lutke«, je bilo vodilo sokolskih lutkarjev. (Verdel, 1987, str. 51–55)

Za lutkovno gledališče Sokola je bilo v vseh pogledih značilna močna povezava s Čehi. Ti so vplivali na izbiro lutk, na likovno podobo in na vsebinsko utemeljitev funkcije in dramaturgije marionet. Zato je bilo samo po sebi razumljivo, da je Gašperček kot odsev češkega Gašperčka pri Sokolu odločilno vplival na usmeritev lutkovnega gledališča.

Kajti Sokolski lutkarji so na Taboru ustvarili Jurčka. Namen je bil ustvariti otrokom za zgled junaka, ki bi bolj ustrezal njihovi naravi in zmožnostim dojemanja kakor njegov predhodnik. Jurček je kot kričav, razposajen mladostni junak in je kljub vsem napakam ostal pozitivna vodilna postava. Jurček se ni nikoli do kraja prebil, ne kot ime in ne kot idejni koncept, povezan z njim. Številni odri so do začetka druge svetovne vojne ohranili Gašperčka. Tudi odri, ki so Jurčka sprejeli kot ime, so ostali le pri formalni spremembi. Jurček je pokazal nastavke za nov razvoj, ki pa so se do kraja uresničili šele po drugi svetovni vojni. Torej posebnost slovenskega amaterskega gledališča pred vojno je bila ljubezen do marionet, kar zagotovo lahko pripišemo češkemu vplivu. (Verdel, 1987, str. 60–66)

Niko Kuret je leta 1934 začel delovati v Kranju, nato pa v Ljubljani, kamor se je tudi preselil. Ustanovil je gledališče ročnih lutk. Tako je nastala Pavlihova družčina in s tem tudi naša slovenska lutka Pavliha. Pavliha je bil burkež slovenskega ljudstva; leta 1938, ko je nastal iz Gašperčka iz Nemčije.

Slika 3. Dr. Niko Kuret s Pavlihom

http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:7rHuB2tXbJUGdM:http://www.lgl.si/images/uploads/Niko_Kuret.jpg,
datum dostopanja:12.4.2010

Prvo poklicno lutkovno gledališče so ustanovili leta 1948, imenovano Lutkovno gledališče Ljubljana. Prva predstava pa je bila uprizorjena z marionetami. To je bila priredba Ingoličeve Udarne brigade, katero je režiral Jože Pengov.

Slika 4: Prvo Lutkovno gledališče Ljubljana
http://www.lgl.si/images/uploads/MLG_fasada.JPG,
datum dostopanja: 12.4.2010

Od leta 1974 naprej pa lahko uradno govorimo o nastanku Lutkovnega gledališča Maribor. Drugo profesionalno lutkovno gledališče je bilo ustanovljeno prav v Mariboru in to leta 1975. Branko Rudolf je bil začetnik, kateremu se je pridružil Janez Kadiš.

Še pred nastankom Lutkovnega gledališča Maribor pa so leta 1971 v Mariboru organizirali prvo srečanje lutkovnih skupin Slovenije. In tistega leta se je začelo tudi srečanje otroških lutkovnih skupin Slovenije, ki ga je organizirala Zveza prijateljev mladine. Srečanja slovenskih lutkarskih skupin so se nadaljevala vsako leto v drugem kraju. Predstavili so najrazličnejše predstave, katerih je bilo vedno več. (Krek, 1980, str. 9–33)

Slika 5: Jan Malik: Žogica Marogica

<http://www.slocartoon.net/cartoons/images/004000/4174.jpg>

datum dostopanja: 12.4.2010

2.2. VRSTE LUTK

1. ROČNA LUTKA

Ročno lutko imenujemo tisto lutko, ki si jo nataknemo na roko oziroma na dlan. Animiramo jo s pomočjo premikanja prstov, dlani in cele roke. Izmed vseh vrst lutk bi lahko rekli, da je ta vrsta lutke najživahnejša, saj se lahko zelo hitro premika in je zaradi premikanja naših prstov tudi zelo gibčna. (Varl, 1997, str. 4)

Slika 6: Ročna lutka

http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRBPIGK-zCRPxD-7cGiBJFnNMSMYR_74_0kSrmiEG94qGkJ2GE&t=1&usg=__gCkzQEYCa064gs-U49fL3gJizZg=

datum dostopanja: 12.4.2010

Slika 7: Ročna lutka

http://ss1.spletnik.si//000/000/0c2/356/skgi_584284_2794.jpg

datum dostopanja: 12.4.2010

2. PRSTNA LUTKA

Drugače jih imenujemo male ročne lutke. Primerne so za igro na predšolski stopnji, pa tudi v prvih razredih osnovnih šol. Majhne glavice si nataknemo na prst gole ali orokavičene roke. Glave so lahko kupljene kroglice, žogice, tulci. Lutke pa v trenutku postanejo vsi naši prsti, ko si glavice nataknemo na vse prste obeh rok in z njimi igramo. Prste lahko uporabimo tudi kot lutkine noge. Glava in prsti, s katerimi hodimo po podlagi, tvorijo zanimivo figuro. Zelo so primerne za medsebojno igro otrok ob izmišljenih vsebinah, za obnovo znane zgodbe, pa tudi gledalcem lahko uprizorimo krajše etude s prstnimi lutkami. (Varl, 1997, str. 31–32)

Slika 8: Prstna lutka

http://www.knjiznicapodkrosnjami.si/admin/files/gallery/images/89b5da468c100c_c74f84e648a06b9fe6.jpg

datum dostopanja: 12.4.2010

Slika 9: Prstna lutka

http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTc60fq8M21Rv_qYnZenFny0S_dh-K4-f5x7fTj7C8b14U_Nc&t=1&usg=__cdGUTuXSvdjoePjQoRNehdMrmu0=

datum dostopanja: 12.4.2010

3. MARIONETA ALI LUTKA NA NITKI

Lutke na nitki so tehnično najzahtevnejše med vsemi tipi lutk. Zelo so podobne ljudem in živalim. Imajo vse okončine in sklepe kot živa bitja. Zelo pomembno je, da jo mora tisti, ki jo uporablja, znati uporabljati, saj poleg preostalega gibanja taka lutka tudi hodi, pleše, leti, skače... (Varl, 1995, str. 4)

Marionete so lutkovna tehnika, ki jo imajo otroci zelo radi, saj jih občutijo kot projekcijo odnosa odraslih do njih. Marionete so svet, ki ga otroci obvladujejo in uredijo po svoje. Izdelava preproste marionete na eni do treh niti ni prezahtevna niti za vrtčevske sredinčke, zato je prav krivično, da jim tako redko privoščimo ta občutek. (Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E., 2006, str. 100)

Slika 10: Marioneta

<http://boudoir.blogia.com/upload/20070208110101-marioneta-w.jpg>

datum dostopanja: 12.4.2010

Slika 11: Marioneta

http://farm4.static.flickr.com/3078/2684968687_5612b6d033.jpg

datum dostopanja: 13.4.2010

4. PLOSKA LUTKA

Ploske lutke imajo predhodnike v senčnih lutkah. Ker je ploska lutka dvodimenzionalna oziroma nima debeline, pomeni, da je ploščata in se na odru ne more obračati. Ploske lutke brez gibljivih delov so najenostavnejše. Nataknejo jih na palico oziroma na vodilo in že lahko z njimi igramo. (Varl, 1997, str. 4-5)

.

Slika 12: Ploska lutka

<http://www.osagpostojna.si/lutke1.jpg>

datum dostopanja: 13.4.2010

Slika 13: Ploska lutka

<http://www.slotraveler.com/image.php?i=uploads%2Fnew%2F1282157207Lutkovno+gledali%C5%A1%C4%8De+Nebo+03.jpg&width=750&height=260>

datum dostopanja: 13.4.2010

5. JAVAJKA ALI LUTKA NA PALICI

Lutka na palici nastane, ko kakršni koli predmet ali figuro nataknejo na palico in nato s pomočjo te palice lutko animirajo. (Varl, 1995, str. 4)

Lutke na palici delimo na več vrst. Lutke na palici so lahko brez dodanih vodil in so zelo enostavne za izdelavo, saj lahko lutko predstavlja že navadna kuhinjska z

dodanimi očmi, nosom, usti..., lutke na palici, kjer za pomagalo pri animaciji ali kot dopolnilo lutkovnega telesa uporabljamo svojo roko. Lutke na palici z dodanimi vodili so tiste, ki imajo namesto roke dodana vodila. Kot zadnje poznamo še lutke na dveh palicah, kjer z dvema palicama vodimo živalske like, ki hodijo po vseh štirih. (Prav tam, 1995, str. 21)

Slika 14: Javajka

<http://www.czk-cakovec.hr/czk/foto/GASPAROVA-PODVALA-najnovija.jpg>

datum dostopanja: 13.4.2010

Slika 15: Javajka

[http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRtEOB045lZlMnWe1nIHsvPkv5cMQUBtbpCvpaj0bIAIY56DLs&t=1&usg=__ZtiOWZ4caqRolcwYYNBpCfh18-](http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRtEOB045lZlMnWe1nIHsvPkv5cMQUBtbpCvpaj0bIAIY56DLs&t=1&usg=__ZtiOWZ4caqRolcwYYNBpCfh18-A=)

[A=](http://t2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRtEOB045lZlMnWe1nIHsvPkv5cMQUBtbpCvpaj0bIAIY56DLs&t=1&usg=__ZtiOWZ4caqRolcwYYNBpCfh18-A=)

datum dostopanja: 13.4.2010

6. SENČNA LUTKA

Senčne lutke so lahko iz neprozornih materialov, kot so na primer papir, lepenka, vezana plošča, stiropor, ali pa iz prozornih materialov s katerimi ustvarimo barvne sence na primer celofan, folija, svila. (Varl, 1997, str. 30)

Zelo zanimiva motivacija je igra senc. Med izvorom svetlobe, (ki je lahko sveča, žarnica, grafoskop, taborni ogenj ali sonce) in prosojno tkanino (zavesa, rjuha, platno – ni nujno, da je napeto) bodo spretne roke in prsti spletki sence, ki bodo gledalcem izgledale kot razne živali, obrazi, zgodbe ... Lahko se poigramo s senco celega telesa, kjer ugibamo kdo je igralec.

Pri izdelavi je potrebna fina motorika, pri animaciji pa občutek za prostor, saj se senca z oddaljevanjem od platna povečuje in tako nastajajo nova velikostna razmerja. (Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E., 2006, str. 100)

Slika 16: Senčna lutka

http://3.bp.blogspot.com/_4O8kUt3gtdw/SyQB5j9eyfI/AAAAAAAAADgg/TzNWmlHTldY/s400/lutke.jpg

datum dostopanja: 13.4.2010

Slika 17: Senčna lutka

http://www.knjigca.si/lutke/slike/lutke_puppets_009.jpg

datum dostopanja: 13.4.2010

7. MIMIČNA LUTKA

Najenostavnejšo lutko dobimo že, če si na roko nataknemo rokavičko z enim samim prstom oziroma palčno rokavico. Roko nato postavimo tako, da je del s štirimi prsti zgoraj, kar predstavlja glavo lutke, spodnji del pa njena usta, ki jih odpiramo in zapiramo. Če rokavičkam dodamo oči, ušesa, nos in lase, jih spremenimo v najrazličnejše živali ali osebe. (Varl, 1997, str. 4-5)

Slika 18: Mimična lutka

http://img.rtvsllo.si/bansisi/resources/uploads/photos/2009/11/30/11085_lutka_show.jpg

datum dostopanja: 13.4.2010

Slika 19: Mimične lutke

http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTAzOzVx1yR_z4186CMq3gEgWcq3ZSVY273V0NxWrk0XcgkJzU&t=1&usg=__UNKcUITNS5H51aFT_aE2rNZLxChk=

datum dostopanja: 13.4.2010

8. PREDMETI IN IGRAČE

Vsakdanje predmete, kot so razne igrače, plastična embalaža, kamni, brisače, škarje, zobne ščetke, smetišnice, metle, lahko uporabimo v raznih zabavnih dialogih. Ko animiramo igračo, moramo paziti, da ne prevlada roka, ki jo animira. Roka naj ne bo vsiljiva, igrači oziroma predmetu pa prepustimo pripovedovanje. To je zelo primerna metoda v prvi triadi, ko so otroci še čustveno navezani na svoje igrače in jih celo prinašajo s seboj v šolo. Prav tako je primerna za igro v drugi in tretji triadi osnovnošolskega izobraževanja. V roke vzamemo najrazličnejše predmete in igra se lahko prične.

Predmetom dodamo lase, oči, nos in usta, lahko jih pustimo v naravni obliki, lahko pa jih prebarvamo ali prevlečemo s papirjem in s tekstilom. (Golub, Z., Šolsko lutkovno gledališče)

Slika 20: Igrača

http://www.eigrace.com/images/product_images/thumbnail_images/3652_0.jpg

datum dostopanja: 13.4.2010

2.3. PRAVLJICE IN PREDŠOLSKI OTROK

»...Spoznala sem, kaj se skriva v knjigah: ne le vile in škrati, princese in zlobne čarovnice, ampak tudi ti in jaz, naša veselja, naše skrbi, naša upanja in naša žalost. Dobro in slabo, resnično in izmišljeno, narava in ves svet – vse to je v knjigah.«

(Eva Janikovszky)

Če nočemo živeti iz dneva v dan, temveč se želimo zares zavedati svojega obstoja, potem sta naša največja potreba in dosežek, da v svojem življenju najdemo smisel.

Že od nekdaj je najpomembnejša in najzahtevnejša naloga pri vzgoji otroka, da mu pomagamo poiskati smisel v življenju. Da ga najde, si mora nabrati veliko izkušenj, povezanih z odraščanjem. Otrok se mora med odraščanjem korak za korakom učiti, kako bolje razmeti samega sebe. Tako se nauči tudi bolje razumeti druge in nazadnje z njimi vzpostaviti odnose, ki so obojestransko zadovoljivi in smiselni.

(Bettelheim, B., 1999).

Pravljice so več kot resnične, še posebej za otroka, saj so del njihovega življenja, del njihovega odraščanja.

Še posebno v tem današnjem času bi morali dati pravljici poseben poudarek, saj so otroci vse preveč zaslužnjeni s televizijo in z računalniki, kjer ni več nobene domišljije in razmišljanja.

Če se spomnimo, kako je bilo v naših časih, ko smo bili še majhni, to je bilo nekje pred 15 leti, kako radi smo imeli pravljice. O računalnikih nismo sanjali, na televiziji pa smo lahko gledali le risanke, ki so bile pol ure pred poročili. In to je bilo vse, pa se nismo pritoževali. Imeli smo pravljice, še posebno vrednost so imele tiste, ki so nam jih pripovedovale babice. Poslušali smo z odprtimi usti in bi poslušali še, še in še.

Če hoče zgodba zares pritegniti otrokovo pozornost, ga mora zabavati in predramiti njegovo radovednost. Toda, če hoče tudi obogatiti njegovo življenje, mora spodbujati njegovo domišljijo; mu pomagati, da razvija svoj razum in si pojasnjuje svoja čustva; biti mora uglašena z njegovimi strahovi in s prizadevanji; priznavati mora njegove težave in hkrati nakazovati rešitve problemov, ki ga mučijo.

Neprecenljiva vrednost pravljic je v tem, da dajejo otrokovi domišljiji nove razsežnosti, ki jih sam ne bo mogel odkriti, in kar je še pomembnejše, oblika in struktura pravljic otroku nudita podobe, s katerimi lahko strukturira svoja dnevna sanjarjenja in z njimi bolje usmerja svoje življenje.

Za razliko od mnogih sodobnih zgodb za otroke je v pravljicah zlo prav tako vedno prisotno kakor dobro. Pravzaprav v vseh pravljicah nekateri liki in njihova dejanja utelešajo dobro, drugi pa zlo – prav kakor v življenju zmeraj srečujemo dobro in zlo in kot je vsak človek nagnjen k obojemu. Ta dvojnost ustvarja moralni problem, za njegovo rešitev pa se je treba boriti.

Prikazovanje obeh značajskih skrajnosti otroku omogoča, da zlahka dojame razliko med njima, kar ne bi bilo tako preprosto, če bi bile osebe bolj življenjske, z vsemi zapletenimi potezami, ki so značilne za ljudi iz mesa in krvi.

Poleg tega si otrok ne izbira toliko med dobrim in zlom, kolikor se odloča glede na to, kdo mu je simpatičen in kdo zoprn. Bolj ko je dobri lik preprost in odkrit, lažje se otrok identificira z njim in odkloni slabega. Otrok se z dobrim junakom ne istoveti zaradi njegove dobrote, temveč zato, ker ga junakov položaj globoko, pozitivno privlači. Otrok se ne sprašuje: »Ali želim biti dober?«, ampak: »Komu bi bil rad podoben?« Otrok izbere tako, da se iskreno vživi v eno od pravljичnih oseb. Če je ta pravljичna oseba zelo dobra, potem se otrok odloči, da bi bil tudi sam rad dober.

Pravljica nam daje vedeti (od začetka, skozi dogajanje in na koncu), da nam ne pripoveduje o stvarnih dejstvih ali resničnih ljudeh in krajih. Od svojega preprostega začetka skrene k fantastičnim dogodkom. Toda naj bodo preobrati zgodbe še tako veliki, rdeča nit zgodbe se ne izgubi in na koncu te vrne v realnost. To otroka nauči, da nič ne škodi, če se nekaj časa prepusti svoji domišljiji, da le ne ostane za stalno ujet vanjo.

(Bettelheim, B., 1999).

2.4. LUTKA, NJEN POMEN, VLOGA IN VPLIV NA OTROKA

Lutke so idealno didaktično sredstvo za vzpodbujanje govora, bogatenje besednega zaklada in razvijanje motoričnih spretnosti. Z lutko otroci izgubijo strah pred nastopanjem, pri izdelavi pa razvijejo svoje kreativne sposobnosti. Lutki z igro vdahnejo življenje, se z njo poistovetijo, pogovarjajo in nenadoma jih ta popelje v pravljичni svet.

(Povzeto: <http://www.galarna.si>, datum dostopanja: 27.3.2011)

Zelo malo je potrebno, da otroka popeljemo v čudoviti svet lutk. Četudi je lutka zelo preprosta, je lahko otroku dosti več kot samo lutka.

Zato je pomembno, da znamo uporabiti čim več preprostih vrst lutk, ki jih otroci sorazmerno enostavno in hitro lahko izdelajo, kar pomembno prispeva k rasti njihove pozitivne samopodobe. Lutkin metaforični pomen prispeva k načinu simbolnega mišljenja, njihova čarobna moč pa predstavlja pogosto motivacijo za osvajanje raznih spretnosti. Je pa tudi možnost za izražanje čustev, predvsem pa odkriva in razvija divergentno mišljenje, ki je pomemben element kreativnosti. (Majaron, E., 2006, str. 97)

Kaj lahko z lutko dosežemo?

Bistvena lastnost lutke v vrtcu je, da otroke sprosti in aktivira pri učenju in vzgoji v predšolski dobi. Lutko v vrtcu uporabimo kot sredstvo za zbujanje otrokove motivacije za odkrivanje sveta, ustvarjalno reševanje problemov in dejavno poseganje v življenjsko okolje. Osnovno vodilo pri tem je, da naj otrok odkriva svet celostno, ga spoznava, razumeva, doživlja in vanj posega preko izkustvenega učenja in učenja z odkrivanjem. Lutka potuje skozi različne zaplete, lutka potuje v nove okoliščine, ki jih mora otrok rešiti. Otroci lutki pomagajo, lutka pa njim.

Vloga lutke v vrtcu

- **Otrok aktivno sodeluje.** Ko nas lutka ogovarja, terja od nas odgovore. Tudi najbolj zadržani in plahi otroci postanejo pri lutkovni predstavi dejavni.
- **Naslednja prednost je ritem.** S ponavljanjem, pojasnjevanjem in osvetljevanjem težave v predstavi postane ta splošno razumljiva, hkrati pa nasiti otrokovo željo po ponavljanju, njegov nagon po posnemanju. Pri ponovitvah so zaželeno manjše variacije.
- **Učinkoviti primeri imajo učinkovite posledice.** V vsakdanjem življenju imajo zgledi (npr. spodobno vedenje) precej kratko življenje. Lutka lahko to nalogo veliko uspešneje izpolni – seveda predvsem zaradi otrokove močne želje po posnemanju, še posebej pri mlajših otrocih, pri starejših pa nasprotno, otroci poučujejo lutko.
- **Samostojno igranje z lutko - ustvarjalno in poustvarjalno igranje.** Za razvoj slehernega otroka je nadvse pomembno samostojno igranje, ker ga uri v ročnih spretnostih in mu krepi smisel za pozitivnejšo samopodobo. Kadar otrok uprizori igro, ki jo je nekoč že videl, si utrjuje spomin (poustvarjalno igranje), kadar pa oblikuje neko vsebino po svoji domišljiji, se razvijajo njegove ustvarjalne sposobnosti (ustvarjalno igranje), pri tem ga drugi otroci gledajo (gledalci) in tako se socializira (sprošča / rešuje probleme skozi igro).

- **Otrok si razvija smisel za oblikovanje in sposobnost opazovanja** pri oblikovanju figur, izdelavi preprostejših lutk, izdelavi kostumov, scene ...
- **Komičnost** – lutke niso nezmotljivi, pridni vzori, zato delujejo komično in pri otrocih spodbujajo smeh, vedrino in poduk.
- **Aktualne igre**, ki so močno učinkovale in vplivale na odziv otrok v vrtcu, bi morali vzgojitelji uprizoriti za starše ali povabiti na predstavo otroke in starše. Ta način lahko hkrati uči in seznanja tudi starše in jim daje pobudo za podobno dejavnost tudi v domačem krogu.

(Povzeto: www2.arnes.si/~oscedo2s/vrtec/dej_lutka_00.htm, datum dostopanja: 11.5.2010)

2.4.1. VPLIV LUTKE NA OTROKA

Z lutko se srečamo že zelo zgodaj, če ne prej, ko stopimo v vrtec. V roki vzgojitelja je že prvi dan »osebica«, ki pomaga pregnati ločitveni strah, saj se prijazno zanima za otrokovo igraro, ki ga je spremila v novo okolje. Prav ta lutka postane glavna avtoriteta – močnejša od vzgojitelja, njej uspe urejati nesporazume, njej otrok zaupa svoje težave, skozi njo vzpostavlja simbolično komunikacijo z okoljem, saj je neposredna preveč stresna in zahteva obvladovanje besedišča. Lutka pa omogoča čustveno reakcijo, ki je pogosto neodvisna od besed (neverbalna komunikacija). Preprosta vzgojiteljeva lutka otroka spodbudi tudi k lastni ustvarjalnosti in tako se rodijo prvi kreativni izdelki, ki močno utrdijo otrokovo samopodobo. Že v predšolski dobi vzgojitelj usmerja otroka k ustvarjalni igri z lutkovnimi elementi, od prstnih iger v naročju, preko »lutk« iz škatel, vrečk, nogavic, do animacije igrar v fantazijskih dogodivščinah. (Edi Majaron, Lutka pri oblikovanju mladega človeka. Povzeto: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edi04-slo-svn-t03.pdf, datum dostopanja: 3.3.2010)

Pri delu z otroki se moramo potruditi, da bodo lutke vedno na razpolago. Vedeti moramo, da lutka pripada otrokovim rokam. Otroka ne silimo v igro z lutko, nikoli mu je ne odvzemamo na grob način in ne prekinjamo njegove igre z lutko. Otrok je nežno bitje, ki z igro z lutko lahko to nežnost ohranja ter razvija svoje sposobnosti. V vrtcu lahko pri vseh dejavnostih vključimo tudi lutko. Izberemo več lutk različnih tehnik, ki jih bomo vključevali v naše delo in bodo v pomoč pri delu z otroki. Lutka lahko otroke zjutraj sprejme prijazna, nasmejana, z njimi zajtrkuje, se pogovarja, telovadi, gre na sprehod, pove pravljico in zaspi. Lutka ob odgovorni uporabi zelo ugodno vpliva na celosten otrokov razvoj. Pri govornem razvoju ima lutka pomembno vlogo. Otrok z lutko govori bolj sproščeno, zaupljivo, lutka lahko otroka popravlja v izgovorjavi ali tvorbi stavkov, še boljše je, da so otroci pozorni na govor lutke in jo opozarjajo na nepravilnosti.

Sodelovanje otroka v lutkovni predstavi od njega terja, da bo v vlogi animatorja samostojno vodil lutko, govoril z njo, kot gledalec pa mora biti prav tako aktiven, z lutko se pogovarja in razmišlja ter dojame smisel vsebine.

Z lutko lahko popestrimo vsako dejavnost na vseh vzgojnih področjih. Je odlično motivacijsko sredstvo, ki pritegne vsakega otroka, da se igraje uči.

Lutka naj bo med otroki, da jo lahko prijemajo. Najprej moramo odpreti čustveno pot – otrok naj lutki zaupa, šele nato ga vodimo v raziskovanje. Čustvena pot vodi preko dotika, kontakta – lutka da roko, poboža, potipa... Dotik med lutko in otrokom oz. med lutko in vzgojiteljem je neobhodno pomemben dotik, ki mora biti.

Otrok se mnogo lažje pogovarja z lutko kot z vzgojiteljem. Lutka se lahko naslovi na otroka ali vzgojitelja. Gre za trikotnik, kjer lahko vsi trije med seboj komunicirajo. Pri tem je pomembno, da glas lutke ni popolnoma enak glasu vzgojitelja – igralec z lutko govori s svojim glasom, lutka govori v drugi niansi. Lutka vzgojitelju pomaga pri zaposlitvah, saj lahko s pomočjo lutke utrjujemo barve, učimo črke, številke in razvrščanje. Lutka lahko spodbuja govorno aktivnost, lutka nam pomaga reševati konflikte, z lutko osvajamo higienske navade, pospravljanje z lutko je lahko prijazno opravilo, lutka rabi tudi počitek.

V otroški duševnosti ni posebno ostrih meja med domišljijo in resničnostjo. Tisto, kar je možno, in tisto, kar ni možno, se v otroški duševnosti prepleta v eno samo celoto. Najvažnejša lastnost, ki jo otrok vnaša v predmete okoli sebe, je življenje. V njegovi domišljiji tudi lutka živi. Lutka ima dvojno naravo: je neživa stvar, ki obenem predstavlja življenje, hkrati pa živi. Ona sme in zmore izraziti vse tisto, česar človek ne sme (norčevati se iz vzgojitelja, učitelja, vlade...) in zmore (leteti, izginjati...).

Pri lutkovni predstavi se otrok prvič sreča z negovano odrsko besedo in z dognano likovno obdelavo. Lutkovna umetnost mora v vseh svojih komponentah težiti k popolnosti, ker bo le tako dosegla svoj končni cilj – oplemenitila bo človeka na začetku njegove življenjske poti, v njegovi osnovi.

(Povzeto: www2.arnes.si/~oscedo2s/vrtec/dej_lutka_00.htm, datum dostopanja: 3.3.2010)

Že prvi dan, ko otroci pridejo v vrtec ali v prvi razred osnovne šole, jih sprejme lutka, navihana, razigrana, radovedna, živahna, žalostna oseba, prev takšna, kot so oni. Ta lutka je z otroki in z učiteljem/vzgojiteljem skoraj vsak dan, ob različnih priložnostih, pri jutranji dobrodošlici, poznavanju barv, utrjevanju prvega glasu, dogovoru o pravilih v razredu ali pa kar tako. Prizori so vedno improvizirani in prilagojeni vzpodbudam otrok. Mnogokrat lahko lutka reši učitelja iz zagate. Prav neverjetno je, kako otroci lutki verjamejo. Verjamejo, da lutka spi, da jih gleda, da se z njimi uči, jih posluša.

(Majaron, E. in drugi. *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*, 2006, str. 108).

2.5. PRIPOVEDOVANJE Z LUTKAMI

Pripovedovati zgodbo, učiti pesem pri glasbi, predstaviti poezijo, deliti vsebino knjige s pomočjo lutk, je eno največjih bogastev, ki nam jih lutke nudijo. Učitelju/vzgojitelju ponujajo možnost za kreativno interpretacijo in ustvarjanje magičnega sveta za in z otroki. Gre preprosto za pripovedovanje zgodb z lutkami. Ko zgodbo pripoveduje junak v prvi osebi, doživimo popolnoma drug zorni kot zgodbe. Protagonist pripoveduje drugače, kot je zgodba v resnici tekla in če se mu v zgodbi pridruži še antagonist, je prisoten še en, popolnoma drugačen zorni kot. Trije prašički bodo zgodbo povedali drugače kot volk, pogled Pepelke bo drugačen od pogleda mačehe in sestra. »Puppetelling« ni predstava pred občinstvom, temveč bolj za neformalni prizor in predstavitev zgodbe iz literature. Krasne kombinacije literarne umetnosti in lutk, ki s svojo obliko, barvo, dimenzijami in gibanjem obogatijo literarno doživetje. Med otroki in lutkami je med predstavitvijo zgodbe pristen dialog, ki ga pri branju ali pripovedovanju zgodbe ni. Otroci se vživijo v lutkovne junake, jih spodbujajo, sprašujejo in like globlje doživijo.

(Majaron, E. in drugi *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*, 2006, str. 128).

Pri izbiri in pripravi gradiva za pripovedovanje zgodbe z lutko moramo upoštevati dejavnike obogatitve, pojasnila in dialoga.

Obogatitev

Lutka in zgodba sta tista vidika pripovedovanja, ob katerih otroci najbolj uživajo. Lutke obogatijo pripoved, saj dajejo barvo, teksturo in dimenzionalnost tako literarnim osebam kot tudi dogajanju in kraju pripovedi, zato so čudovito orodje, ki nadgradi jezikovno izkušnjo.

Pojasnilo

Kar uspe ilustraciji predstaviti v ilustrirani knjigi, to lahko doseže tudi lutka s svojo zgodbo. Otrokom nudi vizualne informacije, ki jih zaradi svoje starosti in pomanjkanja izkušenj sicer še niso uspeli pridobiti. Zgodbe o neznanih živalih tako postanejo bolj smiselne, če lahko otrok vizualno povezuje besedo s konkretno podobo živali, ki jo upodablja določena lutka. Zato lahko pripovedovanje zgodbe z lutko postane sestavni del celotne senzorične izkušnje, ki združuje vizualne in zvočne elemente z dejanji.

Dialog

Izmenjava dialoga je spodbuda za pogovor med lutko in otrokom. Kot primer lahko vzamemo reakcijo štiriletnega otroka na njegovo najljubšo pravljico za

lahko noč. Hunt (1982: 51) pripoveduje, da je sin noč za nočjo tiho poslušal pravljico *Leo Lionnis Swimmy*. Neko noč pa ga je oče presenetil s prstno lutko črne ribe, ki je kot bi izstrelil 'priplavala' iz knjige. Sin je takoj odreagiral. »Swimmy!«, je veselo vzkliknil. »Kako si prišel sem?« Swimmy in fantek sta se na dolgo in široko razgovorila o oceanu, o drugih ribah in o fantkovih občutkih, ko ga je strah. Potencial za pogovor se je zdel neskončen, saj se sin nikoli prej ni pogovarjal z ilustracijami; zagotovo je bila lutka tista, ki je vse spremenila.

(Povzeto po: T., Hunt, *Puppetry in Early Childhood Education*, 1982, *Puppettelling*, str. 51)

Kako pripovedovati zgodbo z lutkami?

Ko izbiramo materiale za pripovedovanje zgodbe z lutkami, moramo izbrati zgodbe, pesmi ali glasbo z omejenim številom oseb oziroma likov, ali vsaj like, s katerimi lahko upravljamo z eno roko ali z obema hkrati.

Začetniki morajo različne lutke vpeljevati v zgodbo počasi, ker imajo na voljo le dve roki (razen v primerih, ko imamo prstne lutke).

(Povzeto po: T. Hunt, *Puppetry in Early Childhood Education*, 1982, *Puppettelling*, str. 52)

Rekviziti. Eksperimentirajmo z rekviziti. Rekviziti so izrednega pomena, saj z njimi ujamemo otrokovo zanimanje. Omejeni naj bi bili na tiste dele, ki so bistvenega pomena za nazorno zgodbo, saj ima preveč rekvizitov lahko negativen vpliv, saj prispeva k neobvladljivi predstavitvi dogajanja.

Kulise so lahko kakršnihkoli oblik. V ozadju je lahko kulisa naslikana na karton, pravljичne predpasnike ali plošče. Kulise so lahko enostavne, samostoječe plošče ali pa so pritrjene na škatle. Takšna ozadja prispevajo k čarobnosti zgodbe z dodajanjem razpoloženja in tona.

Zvočne efekte je mogoče oblikovati glasovno, s snemalniki, z glasbili ali pa z improviziranimi zvoki, na primer z uporabo pokrovov, lesenih paličic ali drugih predmetov. Otroci uživajo ob poslušanju novih zvokov, posebej tistih, ki so nekoliko nenavadni in pokrivajo širok tonski razpon.

Posebni efekti. Z dodajanjem preprostih, vendar zanimivih efektov lahko vzbudimo še večje zanimanje za zgodbo. Na primer: za snežno sceno lahko z nežno kretnjo nasujemo nekaj belih konfet, školjkice, prilepljene na koncu palice lahko uporabimo za uprizoritev dežja, s stiskanjem plastične steklenice otroškega pudra pa lahko pričramo dim.

Ko so vsi materiali izbrani in pripravljeni, moramo preizkusiti, če delujejo. Pogosto je začetek za lutkarje težak, vendar ne smemo dopustiti, da bi strah pred nastopanjem zaviral naš kreativni proces. Pogumno se prepustimo lutkam, saj je oživljanje lutke povezano zgolj s tem, kako jih držimo, kako jih premikamo, jim omogočamo, da govorijo. Verjeti moramo tako vanje kot vase, da lahko potem oživijo kot prave osebe.

(Povzeto po: T. Hunt, Puppetry in Early Childhood Education, 1982, Puppetelling, str. 52)

2.6. DIALOŠKA DRAMSKA IGRA Z LUTKAMI/DDIL

Vzgoja v predšolskem obdobju temelji na igri, ki je dandanes priznana kot otrokovo učno sredstvo in njegov življenjski slog.

Poleg svoje običajne vloge je vzgojitelj tudi raziskovalec, ki nenehno opazuje, beleži in samostojno organizira dejavnost. Znati mora izbrati najprimernejše učne medije in sredstva in jih po potrebi prilagajati.

Izostrena pedagoška intuicija, občutljivost, fleksibilnost, odgovornost in ustvarjalnost so kvalitete, ki so za vzgojitelja strokovnjaka bistvenega pomena, zato se mora nenehno razvijati in spopolnjevati, sodelovati s sodelavci in družino otroka, in z otrokom samim, kar je pravzaprav najpomembneje. V vsakodnevnem delu mora otrokovo igro (individualno in skupinsko) dvigniti na področje proksimalnega razvoja (po Vygotskem); posledično sledi, da mora vzgojitelj svoje dejavnosti usmeriti na področje proksimalnega razvoja. V tem kontekstu je dialoška dramska igra z lutkami/DDIL izrednega pomena, kar predstavlja eno novjših oblik interakcije med vzgojiteljem in otrokom.

Metoda DDIL lutke vključuje v predstavitev pravljice, ki jo otrok pozna in ima rad, in sicer v upanju, da bo takšna oblika predstavitve najlažje navdihnila raznolike oblike otrokovega samoizražanja. A. Gučas trdi, da sta pravljica in zgodba otroku prirojeni potrebi ter poudarja, da ju imajo otroci radi zlasti v dramatizirani obliki. Dramatizacija pravljice ali zgodbe je dodatno sredstvo za razvijanje otrokovega govora in izražanja.

Pravljica je po tradiciji od nekdaj sestavni del otrokove kulture. Vendar se dandanes stanje prav hitro spreminja, kajti pripovedovanje pravljic, branje, sploh pa dramatizacijo vedno bolj izpodrivajo televizija in računalniške igrice (Elkind D., Postman N., W. in M.). Obstaja glasna debata o prezgodnjem »izginotju« otroštva na svetu. Večina pedagogov in psihologov ugotavlja, da se otroci dandanes ne znajo več igrati in uporabljati svoje domišljije na enako neomejen način kot komaj pred desetimi leti. J. Singer poudarja, da sposobnost domišljije in

sposobnost prevzemanja različnih vlog nista nikakršni luksusi temveč v celostnem razvoju otroka neobhodno nujno potrebni sestavini.

Prvi litvanski vzgojitelj in pedagog, ki je obravnaval vzgojni pomen dramske igre, je bil J. Geniušas (1929). Vzgojo, podprto z dramsko igro, je poimenoval dramatizacijo. Pomen lutkovnega gledališča v otrokovi vzgoji pa je poudarjal A. Gučas (1994). A. Gaižutis (1982) je trdil, da je med vsemi estetskimi in umetniškimi dejavnostmi dramska igra najbolj integrativna dejavnost, ker vključuje igranje, naravne pojave, elemente dela itd.

E. Andriekienė (1992) je pisal, kako pomembno je gledališče in tudi lutkovno gledališče za oblikovanje otrokove osebnosti.

Največ so k proučevanju na področju dramske igre v predšolskem obdobju doprinesli W. Sawyer, G. Lindqvist, G. Bolton in J. Winston. Toda raziskav o uporabi lutk pri predstavitvi pravljic z namenom, da se olajša razumevanje in izražanje, spodbuja domišljjske in kognitivne procese ter verbalno izražanje, samostojno verbalno ustvarjalnost, v Litvi in izven nje ni najti. Veliko več se je obravnavalo, proučevalo in opisovalo z različnih vidikov ustvarjalno igranje vlog predšolskega otroka, kar pa je pravzaprav osnova za razvoj metode DDIL.

Jedro metode DDIL je neprekinjen dialog z otrokom, to je v času izbire, uprizorjanja in pogovora o pravljici ter o nadaljnjih dejavnostih. Metoda DDIL temelji na ustvarjalni ali razvojni dramski igri, ki je opredeljena kot »improvizacijska neekshibicionistična oblika dramske igre, ki je osredotočena na proces.«

Številni raziskovalci so prepričani, da dramska igra izvira iz igranja in temelji na istih načelih kot otroška igra.

Namen metode DDIL je zaigrati pravljico in jo s pomočjo lutk utelesiti. Pravljica in lutke predstavljajo spodbudo otrokovi samostojni ustvarjalnosti in vračajo pravljico otrokovi kulturi ter poudarjajo njeno vlogo v vsakdanjih oddelčnih dejavnostih.

Metoda DDIL od vzgojitelja zahteva, da ohranja dialog in vključi v delo vsakega otroka v oddelku, ob tem dopušča usklajevanje individualnih in skupinskih dejavnosti ter vsakemu otroku zagotavlja pogoje za individualno izražanje. Med tem je otrok izpostavljen mnenju in izbiri ostalih otrok v oddelku in ima priložnost, da se lahko po svoji želji vključi v skupinsko dejavnost, ki mu je všeč. (Povzeto po: M., Bredikyte, *Lutka iz vrtca v šolo, Dialoška dramska igra z lutkami*, str. 10–13)

II. EMPIRIČNI DEL

2.1. CILJ – NAMEN RAZISKAVE

V diplomski nalogi smo želeli raziskati, v kolikšni meri se vzgojiteljice poslužujemo pripovedovanja pravljic z lutkami in kakšen vpliv ima lutka pri pripovedovanju pravljic. Izvedli smo anketo, namenjeno vzgojiteljem iz vrtcev Beltinci, Murska Sobota in Srednja Bistrica.

CILJI:

- Ugotavljanje prisotnosti lutke v vrtcu (v prvem in drugem starostnem obdobju).
- Ugotavljanje otrokovega srečevanja z lutko, na kakšni način in organiziranost lutkovnega kotička.
- Ugotavljanje uporabe lutke pri pripovedovanju pravljic.
- Ugotavljanje, kako intenzivno je poslušanje pravljic z lutkami.
- Ugotavljanje razlik in kakšne so le-te pri pripovedovanju pravljic z lutkami.
- Ugotavljanje, katere lutke uporabljajo največ, iz kakšnih materialov in kakšna je ob tem prisotnost otrok.
- Ugotavljanje, ali otroci tudi sami izdelajo lutke in z njimi pripovedujejo.

2.2. HIPOTEZE

- Predvidevamo, da so lutke prisotne v vrtcu tako v prvem kot v drugem starostnem obdobju.
- Predvidevamo, da se otroci srečujejo z lutko na različne načine in da je lutkovni kotiček dobro organiziran.
- Predvidevamo, da se lutke pri pripovedovanju ne uporabljajo velikokrat.
- Predvidevamo, da je intenzivnost pri poslušanju pravljic z lutkami velika.
- Predvidevamo, da lutka na otroka vpliva pozitivno in da so razlike vidne.
- Predvidevamo, da se največkrat uporablja ročna lutka ali mimična lutka (ostale manj) in da jih izdelujejo iz različnih materialov.
- Predvidevamo, da tudi otroci lahko večkrat sami izdelajo lutke in z njimi zaigrajo.

2.3. SPREMENLJIVKE

2.3.1. NEODVISNE SPREMENLJIVKE

- spol
- starost
- izobrazba
- delovna doba
- starost otrok v skupinah

2.3.2. ODVISNE SPREMENLJIVKE

- prisotnost lutke v vrtcu
- zastopanost lutke v prvem starostnem oddelku
- zastopanost lutke v drugem starostnem oddelku
- otrokovo srečevanje z lutko
- organiziranost lutkovnega kotička v oddelku
- otrokove najljubše pravljice
- več branja ali več pripovedovanja pravljic
- posluževanje načina branja ali pripovedovanja tudi z lutko
- vrste lutk uporabljene pri pripovedovanju pravljic
- lutke uporabljene največkrat
- intenzivnost poslušanja pravljic z lutko
- vidne razlike med pripovedovanjem pravljic z lutko in brez nje
- otrokovo izdelovanje lutk, ki so uporabljene pri pripovedovanju
- materiali , ki so uporabljeni pri izdelovanju lutk

2.3.3. Izvor podatkov za spremenljivke

Podatke za spremenljivke sem zbrala z anketnim vprašalnikom (Priloga 1).

2.4. METODOLOGIJA

2.4.1. Raziskovalne metode

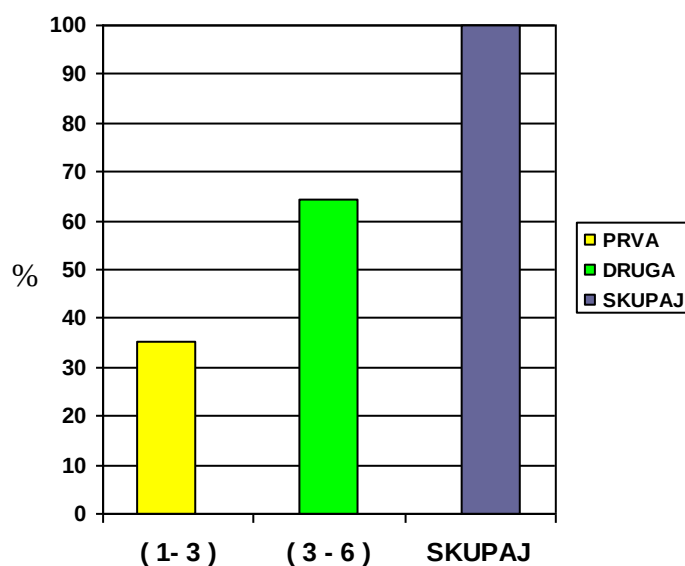
V diplomskem delu smo uporabili deskriptivno metodo raziskovalnega dela.

2.4.2. Raziskovalni vzorec

Uporabili smo neslučajnostni namenski vzorec, ki ga predstavljajo vzgojiteljice pomurskih vrtcev.

STAROSTNA SKUPINA	f	f%
Prva (1-3)	11	35,4%
Druga (3-6)	20	64, 5%
SKUPAJ	31	100

Preglednica01: Raziskovalni vzorec

Graf01: Raziskovalni vzorec

Iz preglednice je razvidno, da je v anketi sodelovalo 31 vzgojiteljic in vzgojiteljev, od tega je 11 (35,4%), ki jih dela v prvem starostnem obdobju in 20 (64,5%), ki delajo v drugem starostnem obdobju.

Za izvedbo anket smo se dogovorili z ravnateljicami naslednjih vrtcev: Beltinci z enotami, M. Sobota z enotami in OŠ Prežihovega Voranca, enota Bistrica. V anketo so bili vključeni zaposleni tako v prvem kot drugem starostnem obdobju.

2.4.3. Postopki in zbiranje podatkov

Razdeljenih je bilo 36 anketnih vprašalnikov, od katerih je bilo vrnjenih 31 izpolnjenih.

Ankete sem razdelila 9. junija 2009, rok za vrnitev je bil do konca julija 2009. Na podlagi vrnjenih anketnih vprašalnikov sem dobljene rezultate predstavila v stolpičnih grafikonih in preglednicah.

Uporabila sem kvantitativno izpolnjene vprašalnike.

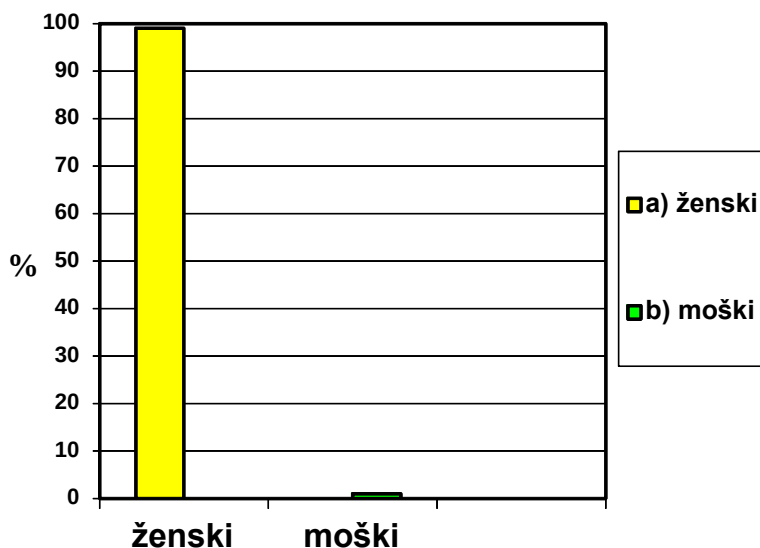
2.4.4. Obdelava podatkov

2.4.4.1 . PODATKI O ANKETIRANIH OSEBAH

a) Spol anketiranih oseb

Spol	(V %)
a) ženski	99
b) moški	1

Preglednica 1: Spol anketiranih oseb

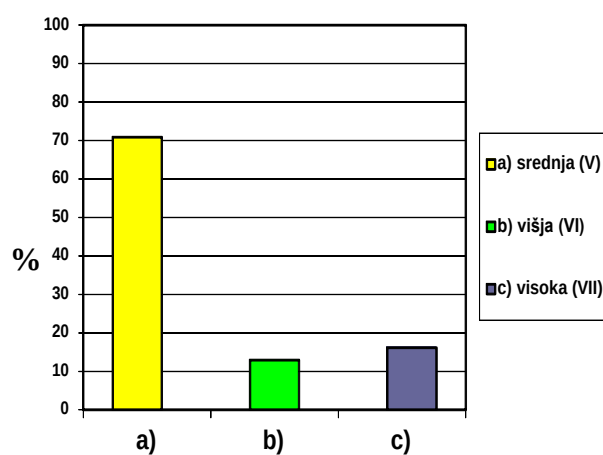

Graf 1: Spol anketiranih oseb

b) Izobrazba anketiranih oseb

Izobrazba	(V %)
a) srednja (V)	70,9
b) višja (VI)	12,9
c) visoka (VII)	16,1

Preglednica 2: Izobrazba anketiranih oseb

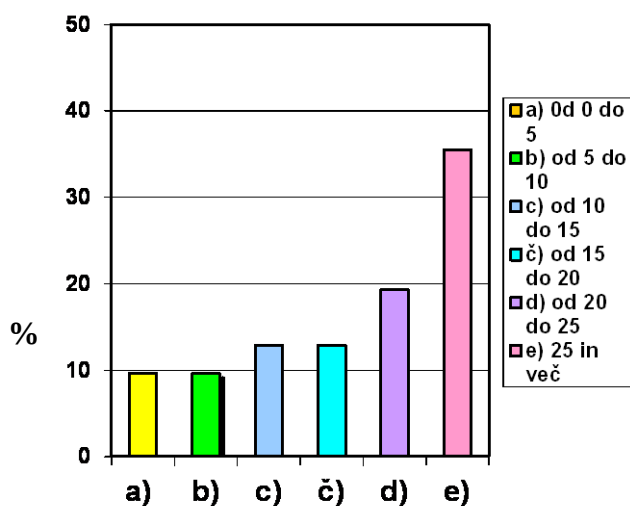

Graf 2: Izobrazba anketiranih oseb

c) Delovna doba anketiranih oseb

Delovna doba	(V %)
a) 0–5	9,6
b) 5–10	9,6
c) 10–15	12,9
č) 15–20	12,9
d) 20–25	19,3
e) 25 in več	35,5

Preglednica 3: Delovna doba anketiranih oseb

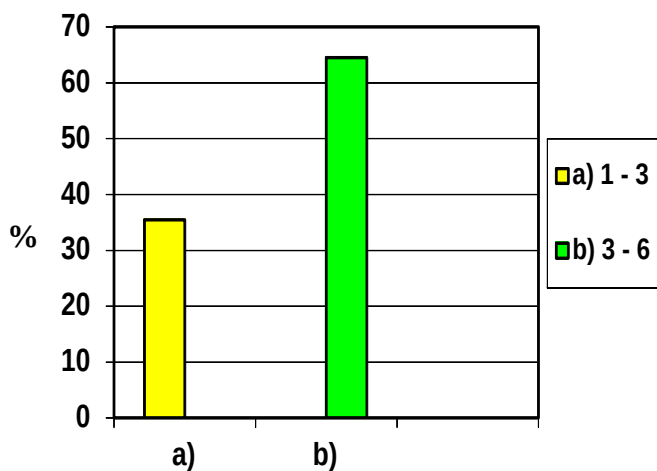

Graf 3: Delovna doba anketiranih oseb

č) Starost otrok v skupinah anketiranih oseb

Starost otrok v skupinah	(V %)
a) 1–3	35,5
b) 3–6	64,5

Preglednica 4: Starost otrok v skupinah

Graf 4: Starost otrok v skupinah

Anketiranih je bilo 31 vzgojiteljic, od tega je bil en vzgojitelj. Iz ankete je razvidno, da ima (70,9%) vzgojiteljev srednjo izobrazbo, (12,9%) višjo in (19,1%) visoko izobrazbo. Več kot polovica jih ima le srednjo izobrazbo, kar pa je zelo zaskrbljujoče, saj bi morali svoje znanje dodatno nadgrajevati.

Med anketiranci prevladujejo vzgojitelji, ki imajo več kot 25 let delovne dobe (35,5%), nato od 20 do 25 let (19,3%), najmanj pa do 5 let (9,6) in od 5 do 10 let (9,6). Enako število vzgojiteljev je starih od 10 do 15 (12,9%) in 15 do 20 let (12,9%). Iz tega je razvidno, da še vedno prevladujejo vzgojitelji z več kot 20 let izkušnjami.

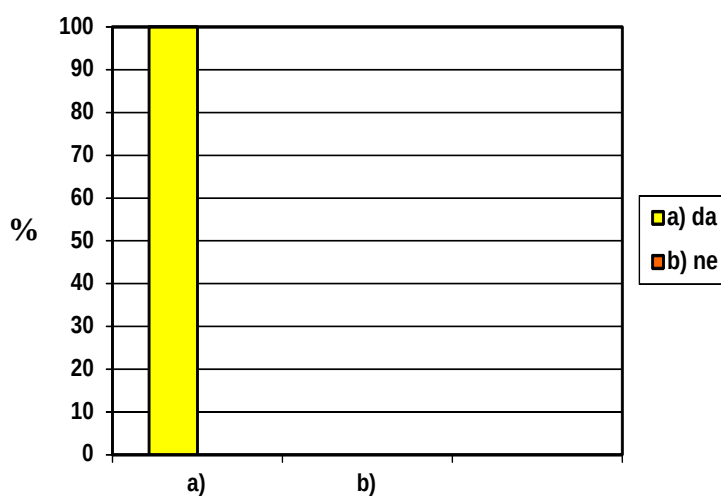
Starost otrok v skupinah je od 1 do 3 let (35,5%) in 3 do 6 let (64, 5%).

2.4.4.2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

d) Ali je lutka v vašem vrtcu prisotna?

Prisotnost lutke	(V %)
a) da	100
b) ne	0

Preglednica 5: Prisotnost lutke v vrtcu

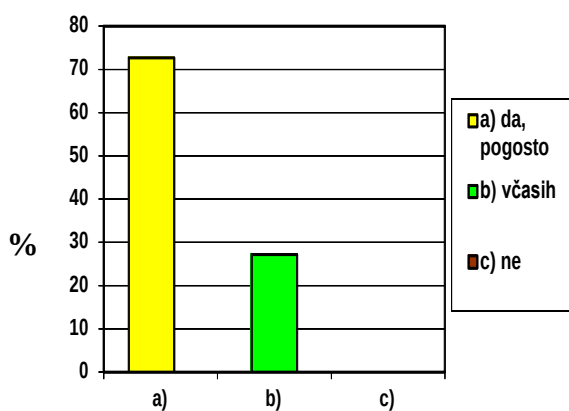
Graf 5: Prisotnost lutke v vrtcu

Iz rezultatov je razvidno, da so vsi anketiranci obkrožili *da* (100%), kar pomeni, da je v njihovih vrtcih lutka prisotna oz. so mnenja, da je lutka dovolj zastopana.

e) Ali je lutka zastopana v prvem (1–3 let) starostnem obdobju?

Zastopanost lutke v prvem starostnem obdobju	(V %)
a) da, pogosto	72,7
b) včasih	27,2
c) ne	0

Preglednica 6: Zastopanost lutke v prvem starostnem obdobju

Graf 6: Zastopanost lutke v prvem starostnem obdobju

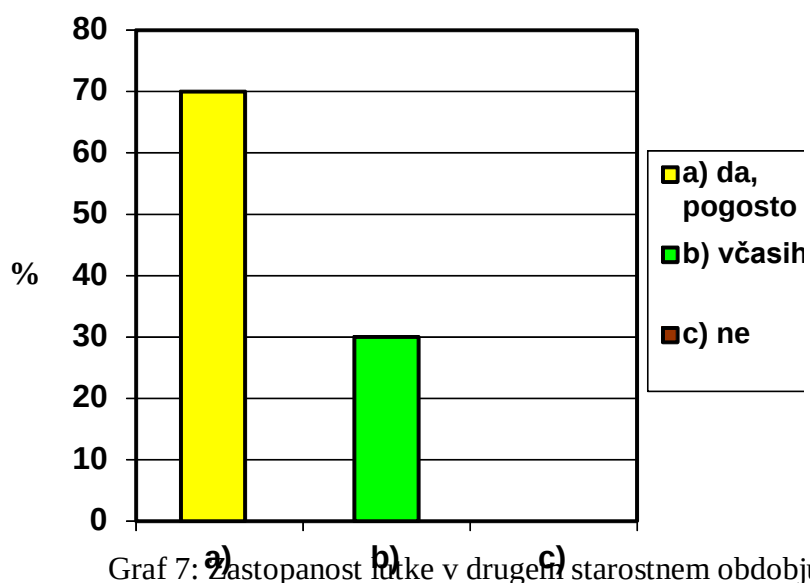
Odgovarjali so samo vzgojitelji, ki delajo v oddelkih od 1 do 3 let.

Več kot polovica anketirancev je odgovorila, da so lutke v tem starostnem obdobju pogosto zastopane (72,7%) in nekaj jih je odgovorilo, da so lutke le včasih zastopane (27,2%). Nihče pa ni odgovoril, da lutke niso zastopane. Tako moja hipoteza drži, da so v tem starostnem obdobju lutke dovolj zastopane.

f) Ali je lutka zastopana v drugem (3–6 let) starostnem obdobju?

Zastopanost lutke v drugem starostnem obdobju	(V %)
a) da, pogosto	70
b) včasih	30
c) ne	0

Preglednica 7: Zastopanost lutke v drugem starostnem obdobju

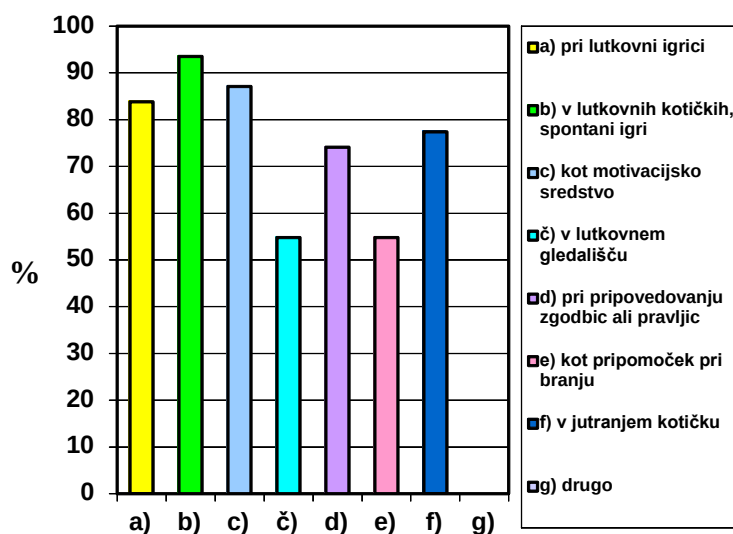
Odgovarjali so samo vzgojitelji, ki delajo v oddelkih od 3 do 6 let.

Tudi tukaj jih je več kot polovica (70%) odgovorilo, da so v tem starostnem obdobju lutke pogosto zastopane, 30% vprašanih je odgovorilo, da so zastopane včasih in nihče ni odgovoril, da lutke niso zastopane. Tudi hipoteza, da je v tem starostnem obdobju lutka dovolj zastopana, je potrjena.

g) Kako se otroci srečujejo z lutko?

Otrokovo srečevanje z lutko	(V %)
a) pri lutkovni igrici, ki jo pripravijo vzgojiteljice	83,8
b) v lutkovnih kotičkih pri spontani igri	93,5
c) kot motivacijsko sredstvo	87,09
č) v lutkovnem gledališču oz. ob obisku lutkovnega gledališča	54,8
d) pri pripovedovanju zgodbic ali pravljic	74,1
e) kot pripomoček pri branju	54,8
f) v jutranjem kotičku	77,4
g) drugo	0

Preglednica 8: Otrokovo srečevanje z lutko

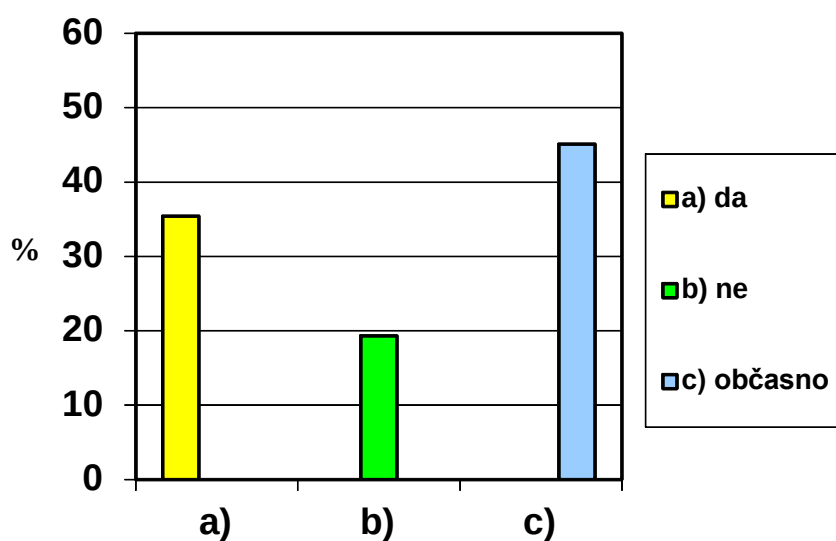
Graf 8: Otrokovo srečevanje z lutko

Anketirano so odgovorili, da se otrok najpogosteje srečuje z lutko v lutkovnem kotičku oz. pri spontani igri (93,5%), nato jo uporabljajo kot motivacijsko sredstvo (87,09%), kar se mi zdi izrednega pomena, nekaj manj pri lutkovni igrici (83,8%), v jutranjem kotičku (77,4%), pri pripovedovanju zgodbic ali pravljic (74,1%). Zelo spodbudno je, da jih je polovica odgovorila, da se srečujejo z lutko v lutkovnem gledališču (54,8%) in kot pripomoček pri branju (54,8%). Hipoteza, da se otroci z lutko srečujejo na različne načine, je potrjena.

h) Ali imate v vaši skupini organiziran lutkovni kotiček?

Organiziranost lutkovnega kotička v skupini	(V %)
a) da	35,4
b) ne	19,3
c) občasno	45,1

Preglednica 9: Organiziranost lutkovnega kotička v skupini

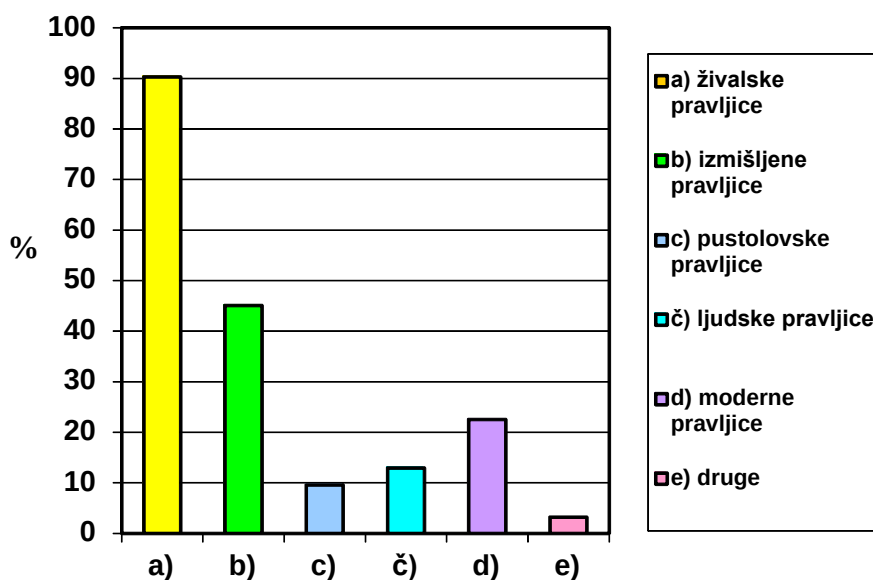
Graf 9: Organiziranost lutkovnega kotička v skupini

Skoraj polovica anketirancev jih je odgovorilo, da je lutkovni kotiček organiziran le občasno (45,1%), z da jih je odgovorilo (35,4%) in z ne (19,3%), iz tega je razvidno, da lutkovni kotiček ni pogosto organiziran. Lahko pa bi bil vsepovsod in vedno. Tako bi otroci imeli vsakodnevni dostop do lutk kot do ostalih igrač.

i) Kakšne pravljice otroci najraje poslušajo?

Kakšne pravljice otroci najraje poslušajo?	(V %)
a) živalske pravljice	90,3
b) izmišljene pravljice	45,1
c) pustolovske pravljice	9,6
č) ljudske pravljice	12,9
d) moderne pravljice	22,5
e) druge	3,2

Preglednica 10: Najljubše pravljice za otroke

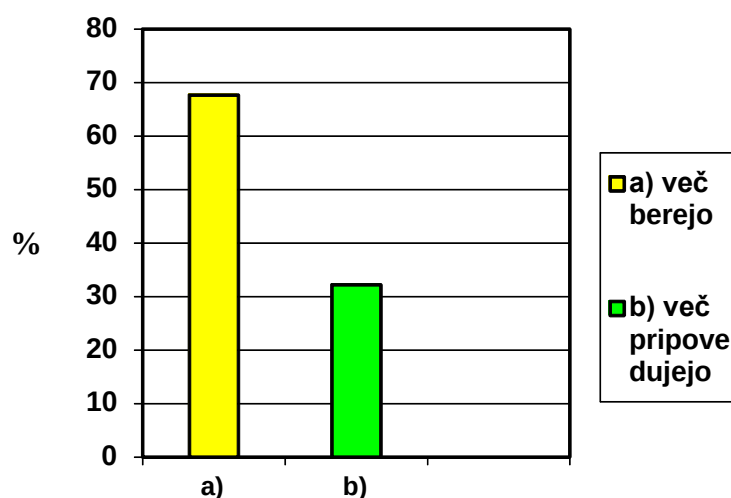
Graf 10: Najljubše pravljice za otroke

Iz odgovorov je razvidno, da otroci najraje poslušajo živalske pravljice (90,3%), nekaj manj kot polovica jih posluša izmišljene pravljice (45,1%), moderne pravljice (22,5%), ljudske (12,9%), pustolovske (9,6%), pod druge pa so anketiranci napisali klasične pravljice in pravljice z nadnaravnimi bitji (3,2%).

j) Ali večkrat berete ali pripovedujete pravljice?

Več branja ali več pripovedovanja pravljic	(V %)
a) branje	67,7
b) pripovedovanje	32,2

Preglednica 11: Ali več berejo ali več pripovedujejo pravljice

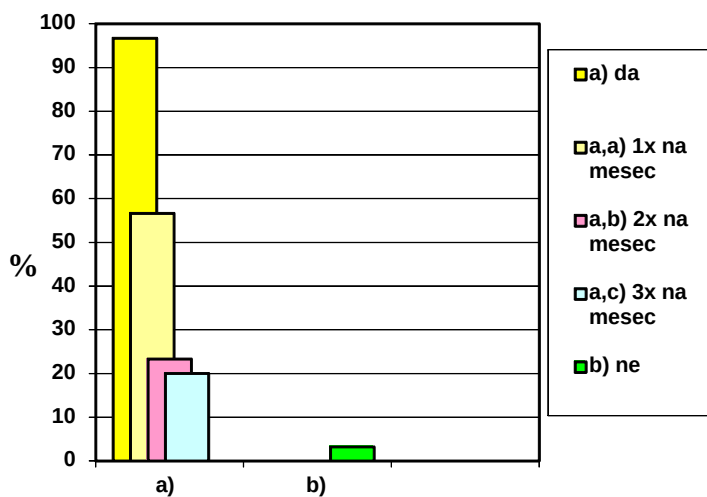
Graf 11: Ali več berejo ali več pripovedujejo pravljice

Iz odgovorov je razvidno, da več berejo (67,7%) kot pripovedujejo (32,2%) pravljice. Mislim, da moja hipoteza drži in da bi se lahko večkrat posluževali pripovedovanja pravljic, še posebej z lutko, saj bi otrokom dali čarobnost pripovedovanja in tudi sami bi bili bolj čustveno povezani.

k) Se poslužujete tudi načina pripovedovanja ali branja pravljic z lutko in kolikokrat na mesec?

Pripovedovanje ali branje z lutko - kolikokrat na mesec	(V %)
a) da	96,7
a,a) enkrat na mesec	56,6
a,b) dvakrat na mesec	23,3
a,c) trikrat na mesec	20
b) ne	3,2

Preglednica 12: Pripovedovanje ali branje z lutko - kolikokrat na mesec

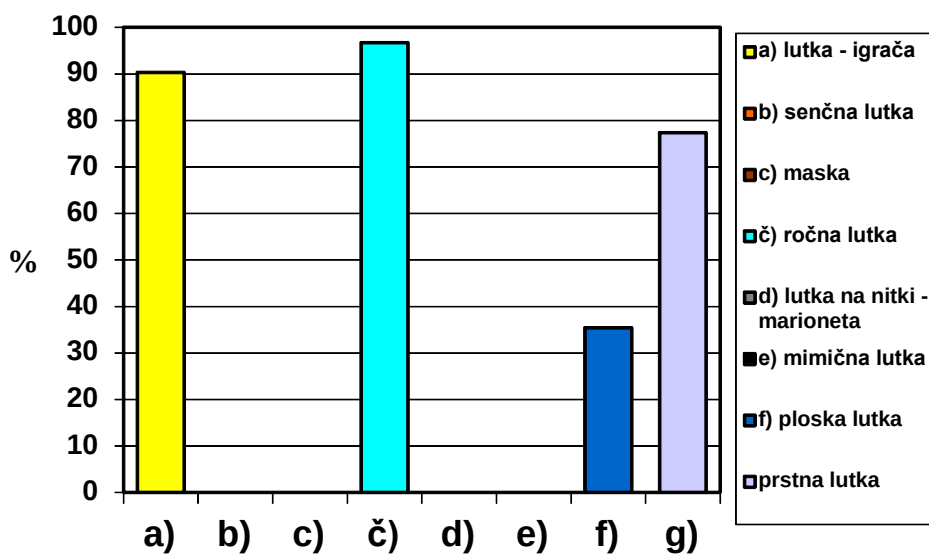
Graf 12: Pripovedovanje ali branje z lutko – kolikokrat na mesec

Iz odgovorov je razvidno, da se jih večina poslužuje pripovedovanja pravljic tudi z lutko (96,7%); in sicer vsaj enkrat na mesec 56,6%, dvakrat na mesec 23,3% in trikrat na mesec 20%. Z ne je odgovorilo 3,2% anketirancev. Iz tega vidimo, da so v večini vrtcev otroci vsaj enkrat na mesec v stiku z lutko pri pripovedovanju pravljic, lahko pa bi bili večkrat.

l) Kakšne vrste lutk uporabljate pri pripovedovanju pravljic?

Kakšne vrste lutk uporabljene pri pripovedovanju pravljic	(V %)
a) lutka - igrača	90,3
b) senčna lutka	0
c) maska	0
č) ročna lutka	96,7
d) lutka na nitki – marioneta	0
e) mimična lutka	0
f) ploska lutka	35,4
g) prstna lutka	77,4

Preglednica 13: Vrste lutk uporabljene pri pripovedovanju pravljic

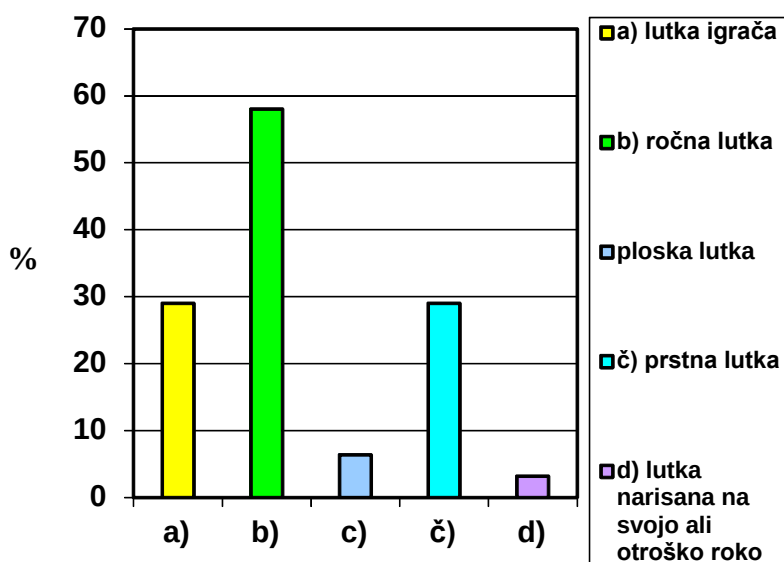
Graf 13: Vrste lutk, uporabljene pri pripovedovanju pravljic

Iz grafa je razvidno, da je v teh vrtcih pri pripovedovanju pravljic največkrat uporabljena ročna lutka (96,7%), nato lutka kot igrača (90,3%), nato prstna lutka (77,4), sledi ploska lutka (35,4%), ostale lutke, kot so senčna, maska, marioneta in mimična lutka sploh niso uporabljene. Mogoče jim niso tako blizu ali pa jim je izdelava prezahtevna, a kljub temu bi jih lahko, vsaj nekatere, uporabljali. Nekateri anketiranci so dodali lutko, narisano na svojo ali otroško roko.

m) Katere lutke uporabljate največkrat?

Lutke, uporabljene Največkrat	(V %)
a) lutka igrača	29,03
b) ročna lutka	58,04
c) ploska igra	6,4
č) prstna lutka	29,03
d) lutka, narisana na svojo ali otroško roko	3,2

Preglednica 14: Lutke, uporabljene največkrat

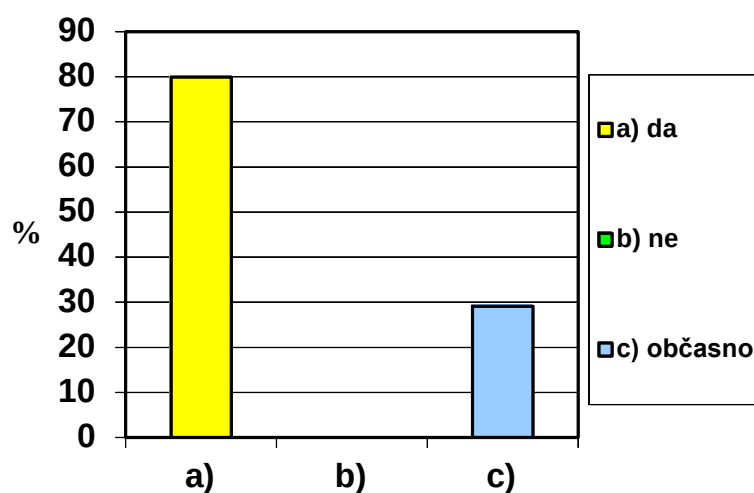
Graf 14: Lutke, uporabljene največkrat

Največkrat uporabljajo ročno lutko (58,04%), sledita lutka kot igrača (29,03%) in prstna lutka (29,03%), nato ploska lutka (6,4%) in lutka narisana na svojo ali otroško roko (3,2%).

n) Ali otroci po vaših izkušnjah intenzivneje doživljajo pravljico, pripovedovano z lutkami kot brez njih?

Intenzivnejše doživljanje pravljic z lutko	(V %)
a) da	79,9
b) ne	0
c) občasno	29,1

Preglednica 15: Intenzivnejše doživljanje pravljic, pripovedovanih z lutko

Graf 15: Intenzivnejše doživljanje pravljic z lutko

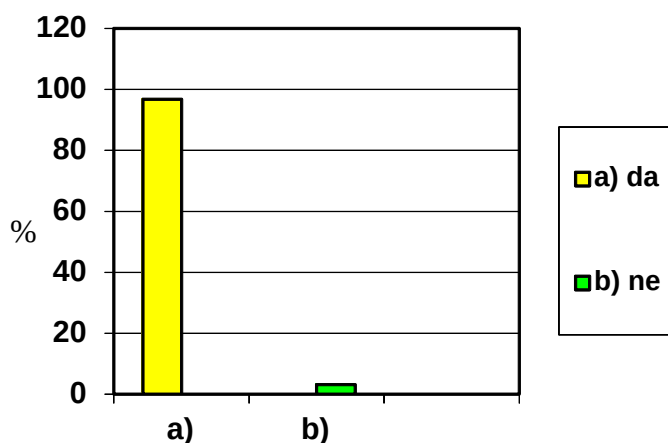
Anketiranci so odgovorili, da po njihovih izkušnjah otrok doživlja pravljico, pripovedovano z lutko, intenzivneje, kot brez nje (79,9%), da je ta intenzivnost občasna, jih je odgovorilo 29,1% in z ne ni odgovoril nihče.

Hipoteza, da je intenzivnost velika, je potrjena.

o) Ali so vidne razlike med pripovedovanjem pravljice z lutko in brez lutke?

Vidne razlike	(V %)
a) da	96,7
b) ne	3,2

Preglednica 16: Vidne razlike med pripovedovanjem pravljic z lutko ali brez nje

Graf 16: Vidne razlike med pripovedovanjem pravljic z lutko ali brez nje

Večina anketirancev (96,7%) meni, da so razlike med pripovedovanjem pravljice z lutko ali brez nje vidne, z ne je odgovorilo 3,2% anketirancev. Iz tega je razvidno, kako pomembna je lutka, koliko pripomore k obogatitvi kakšne dejavnosti in tudi k zanimanju oz. motivaciji otroka.

p) Katere razlike opazate?

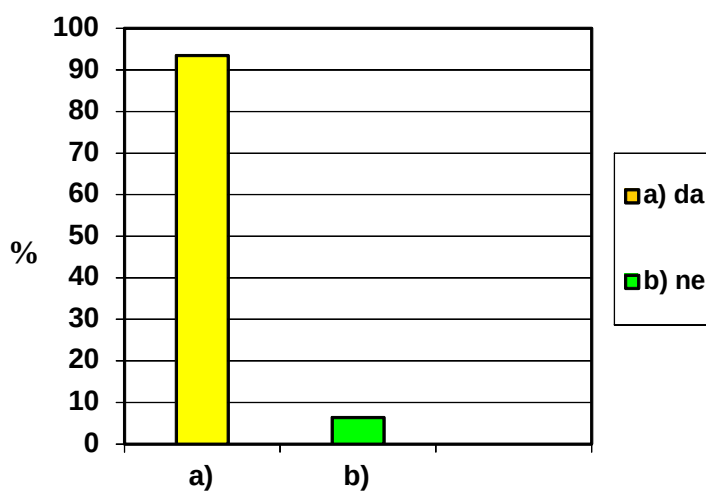
*»Več veselja in zadovoljstva.
 Bolj doživeto doživijo vsebino.
 Z lutko bolj pozorno poslušajo.
 Se bolj uživajo v zgodbo.
 Daljši interes poslušanja, gledanja.
 Sproščena komunikacija (lutka – otrok – vzgojitelj).
 Večja motiviranost otrok.
 Veselje do poslušanja.
 Bolj aktivno poslušanje.
 Večja motiviranost za poslušanje.
 Otroci so bolj samozavestni.
 Bolj sledijo vsebini in si jo v krajšem času zapomnijo.
 Je bolj doživeto.
 Poglobijo se v vsebino in jo znajo pripovedovati.
 Pozornost pri poslušanju.
 Empatija – vživljanje v dogajanje.
 Motivacija.
 Zanimanje.
 Otroci kažejo večjo zanimanje.
 Motivacija otrok je z lutko večja.
 Bolj aktivno poslušanje.
 Več otrok pozorneje poslušajo.
 Otroci so bolj osredotočeni na lutko.
 Določene dele pravljic bolj podrobno poslušajo.
 Otroci bolj pozorno poslušajo in vztrajajo dlje časa.
 Lutka kot motivacija za poslušanje.
 Večja pozornost otrok.
 Več sodelovanja.
 Otroci bolj doživljajo vsebino, več si zapomnijo, več vzamejo iz vsebine.
 Beseda je podkrepljena z animacijo.
 Otrokom olajša poslušanje in sledenje pravljici.
 Večja pozornost, dožemanje, zapomnitev.«*

Prav zaradi teh razlik, ki jih nudi lutka, bi se lahko posluževali pripovedovanja pravljic z lutko večkrat.

r) Ali otroci (z vašo pomočjo) tudi samo izdelajo lutko, ki jo uporabite pri pripovedovanju pravljic?

Ali otroci tudi sami izdelajo lutko	(V %)
a) da	93,5
b) ne	6,4

Preglednica 17: Otroci sami izdelajo lutko

Graf 17: Otroci sami izdelajo lutko

Iz grafa je razvidno, da otroci lahko lutke izdelujejo tudi sami, teh je 93,5%. Da jih ne izdelujejo sami, jih je odgovorilo 6,4%. Menim pa, da bi lahko vsak otrok izdelal lutko, seveda z našo pomočjo, vendar mora biti ta lutka za izdelavo primerna njihovim sposobnostim.

s) Katere materiale uporabljate pri izdelovanju lutk?

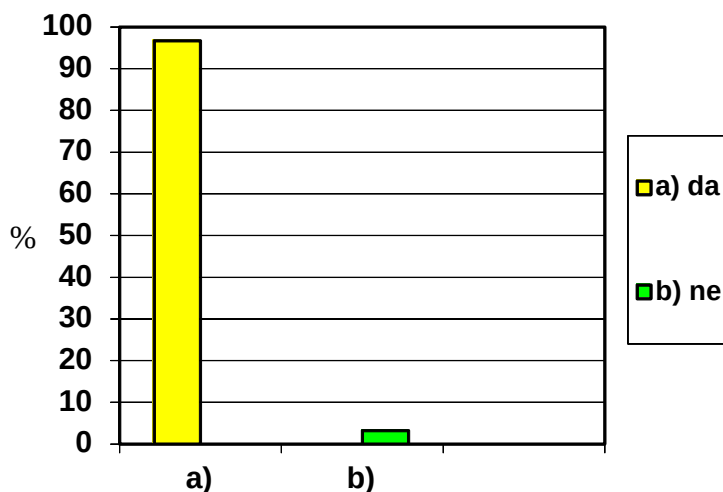
- *Papir, barvni papir, tulci, odpadni materiali, flomastri, flomastri na vodni osnovi, blago, plišaste igrače, plastenke, karton, volna, baloni, zgoščenke, lesene palčke, usnje, filc, škatle, papirnate vrečke, naravni material, didaktična sredstva, stiropor, nogavice, rokavice, palice, pena, žica, plastična embalaža, ...*

Za izdelavo lutk uporabljajo različne materiale, najpogosteje so se pojavljali materiali, kot so papir, karton in odpadni materiali.

š) Ali otroci tudi sami želijo pripovedovati z lutkami?

Ali otroci tudi sami želijo pripovedovati	(V %)
a) da	96,7
b) ne	3,2

Preglednica 18: Želja otrok po pripovedovanju z lutko

Graf 18: Želja otrok po pripovedovanju z lutko

Iz odgovorov je razvidno, da je želja otrok po pripovedovanju z lutko velika (96,7%). 3,2% je odgovorilo z ne.

Razen tega, da se mogoče kateri otrok kakšne lutke boji, mislim, da si vsak otrok želi, da bi lahko z njo tudi pripovedoval ali si jo vsaj ogledal, jo potipal že iz same radovednosti.

t) Kaj vam pomeni pravljica?

»Izhodišče za neko dejavnost.

Sredstvo, s pomočjo katerega otroke odpeljemo v čudovit pravljичni svet.

Potovanje v svet domišljije.

Je pripomoček, s katerim lahko otroke marsikaj naučimo.

Učiteljica življenja.

Osnova za motivacijo otrok.

Doživljanje otroškega sveta.

Bogatenje besednega zaklada.

Izhodišče za nov tematski sklop.

Kot sredstvo za umirjanje, približanje neke teme, razvijanje fantazije, čustveno doživljanje, identificiranje z glavnim junakom.

Kot motivacijsko sredstvo.

Pripomoček pri vsebinah.

Kot sredstvo pri razvoju govora.

Beg iz realnega sveta.

Poistovetenje s pravljичnim junakom.

Pravljica mi pomeni sredstvo za motivacijo, razumevanje ter spoznavanje otrok – sveta okrog njih.

Otroštvo, motivacija.

Popotovanje v svet domišljije, sprostitvev.

Lepšanje otrokovega domišljjskega sveta.

Občasno poiščem v pravljici »vzgojni moment«.

Bogatenje besedišča.

Literarna vrednost.

Bogat besedni zaklad.

Svet igre, kjer je vse mogoče.

Most med otrokom in odraslim.

Sporočilo večnih resnic zdajšnjemu prostoru in času, v katerem izgubljamo stik z naravo v njenem najširšem pomenu.

Pravljica je zelo pomembna, saj si z pravljico otroci bogatijo besedni zaklad, svojo domišljijo.

Otroke motivira za nadaljne vsebine, likovne, gibalne, jezikov ...

Je najpomembnejša v otrokovem življenju.

Uvod v določeno temo, za sprostitvev otrok.

S pravljico otrokom pričaramo pravljичni svet in jim odpiramo nova obzorja.

S pravljico jih tudi lahko umirimo.

*Bogatimo besedni zaklad.
 Motivacijsko sredstvo za navajanje na poslušanje.
 Širjenje otrokovega besedišča.
 Približanje določeni temi na otroški način. Prenašanje sporočilne vrednosti do otrok.
 Ohranjanje kulture branja.
 S pravljico otroke navajamo na poslušanje, razvijanje vztrajnosti, s pravljico otroke tudi nekaj naučimo.
 Je svet igre, kjer je vse mogoče, kjer lahko zaživimo polno življenje. V tem svetu se lahko poigravamo tako kot pri vsaki drugi igri.
 Vsakodnevna zaposlitev v oddelku. Načrtovana ali pa nenačrtovana oz. spontana.
 Najlepša stvar v otroštvu.
 Pristen stik in dotik z otroki.
 Kot sredstvo, ki omogoča stik z narečjem, pogovornim in knjižnim jezikom.
 Seznanjanje z domišljijo, sanjami, predstavnostjo, doživetij, interakcije, podoživljanja, istovetnosti.
 Razvijanje razglabljanja, poslušanja, opazovanja, govora ...
 Pravljica mi pomeni zelo dosti, lahko me popelje v svet domišljije, svet poln dogodivščin, svet znanja (poučne – vzgojne pravljice) in raziskovanja.»*

u) Kaj vam pomeni lutka?

*»Vez z otrokom.
 Rekvizit, s katerim motiviramo otroke za pozornost pri dejavnostih.
 Lahko se vživiš v različne vloge oz. se identificiraš z različnimi junaki.
 Lutka ima v predšolskem obdobju zelo pomembno vlogo, večkrat se je poslužujem.
 Lutka kot motivacijsko sredstvo za različne dejavnosti.
 Je zelo pogosto prisotna v mojem oddelku. Tudi otroci zelo pogosto, skoraj vsakodnevno posegajo po lutkah.
 Kot sredstvo oz. pripomoček, ki vso stvar poživi, oživi, osmeši, osreči.
 Spoznavanje čustev, odnosov, sobivanja.
 Spoznavanje živali, predmetov.
 Z lutko sem lahko vse, kar si želim in zamislim.
 Lutka je sredstvo, ki pomaga pri motivaciji za različne vrste dejavnosti.
 Z lutko vplivam pri otrocih na razvijanje različnih lastnosti.
 Motivacijsko sredstvo za pozornejše poslušanje.
 Sredstvo za približanje otroku (njegovemu svetu).
 Sredstvo za otoka, ki manj govori, da se lažje izrazi.
 Sredstvo, s katerim pritegneš tudi manj zainteresirane, vsega naveličane otroke.
 Lutka mi pomeni kot motivacijsko sredstvo tudi terapevtsko sredstvo. Nekateri otroci ob lutki in z lutko lažje komunicirajo ali postanejo bolj odprti.
 Za motivacijo otrok, sproščanje.*

Lutka je kot motivacijsko sredstvo za predstavitev pravljice, bogati otrokov govor, otrok se vživlja preko lutke v dano osebo, čustveno se izraža.

Odličen didaktični pripomoček.

Več funkcionalna igrača.

Način igre z otrokom, ustvarjalnost, domišljija.

Sredstvo za boljšo motivacijo in doživljanje pravljice.

Sredstvo za lažjo vzpostavitev zaupanja in komunikacije med otrokom in odraslo osebo.

Igrača, vživljanje v pravljico, podoživljanje, vzpodbujanje otrok h kakšni dejavnosti.

Lutka je sredstvo, ki je vez med otrokom in odraslim, ter pomoč pri premagovanju strahu, ter približanju vsakemu posamezniku. oba segmenta sta nepogrešljiva in nenadomestljiva pri vzgoji – delu z otroci.

Vzgojno sredstvo za reševanje problemov – tekočih zadev v oddelku.

Sredstvo za motivacijo.

Bogatenje besednega zaklada.

Vživljanje v vloge.

Sodelovanje otrok v skupini.

Vživljanje v otroško igro.

Način komunikacije, sprostitve, igre, motivacija, doživljanje dejavnosti.

Motivacijsko sredstvo.

Nekaj, kar mi pomaga pri motivaciji otrok; pri podajanju pravljic.

Pripomoček pri kakšni dejavnosti.«

2.5. SKLEPNE MISLI

Osnovni namen in cilj diplomske naloge je bil ugotoviti, kakšno je dejansko stanje uporabe lutk v vrtcih ter hkrati tudi dejansko stanje uporabe lutk kot sredstva pri pripovedovanju pravljic. Pri tem sem izhajala iz naslednjih zastavljenih raziskovalnih hipotez: (1) Predvidevam, da so lutke prisotne v vrtcu tako v prvem kot v drugem starostnem obdobju. (2) Predvidevam, da se otroci srečujejo z lutko na različne načine in da je lutkovni kotiček dobro organiziran. (3) Predvidevam, da se lutke pri pripovedovanju ne uporabljajo velikokrat. (4) Predvidevam, da je intenzivnost pri poslušanju pravljic z lutkami velika. (5) Predvidevam, da lutka na otroka vpliva pozitivno in da so razlike med pripovedovanjem pravljice brez lutke in pripovedovanjem z lutko vidne. (6) Predvidevam, da se največkrat uporablja ročna lutka ali mimična lutka (ostale manj) in da jih izdelujejo iz različnih

materialov. (7) Predvidevam, da tudi otroci lahko večkrat sami izdelajo lutke in z njimi zaigrajo.

Prvo hipotezo, **da so lutke prisotne v vrtcih tako v prvem kot tudi v drugem starostnem obdobju**, rezultati raziskave potrdijo.

Drugo hipotezo, **da se otroci srečujejo z lutko na različne načine in da je lutkovni kotiček dobro organiziran**, je potrjena le deloma, otroci se res z lutko v vrtcih srečujejo na različne načine, vendar so rezultati pokazali, da lutkovni kotiček po vrtcih ni dobro organiziran.

Tretjo hipotezo, **da se lutke pri pripovedovanju ne uporabljajo velikokrat**, lahko potrdimo, saj nam rezultati raziskave kažejo, da se lutka ob branju ali pripovedovanju pravljic uporablja v povprečju enkrat na mesec.

Četrto hipotezo, **da je intenzivnost pri poslušanju pravljic z lutkami velika**, lahko popolnoma potrdimo.

Naslednjo hipotezo, **da lutka na otroka vpliva pozitivno in da so razlike vidne**, lahko tudi potrdimo, saj lutka res na otroka vpliva pozitivno in tudi razlike so opazne.

Šesto hipotezo, **da se največkrat uporablja ročna lutka ali mimična lutka (ostale manj) in da jih izdelujejo iz različnih materialov**, ne moremo popolnoma potrditi. Najpogosteje se v vrtcih uporabljajo ročne lutke in lutke kot igrače ter v enakem sorazmerju z njo tudi prstne lutke, potrdimo pa lahko, da jih res izdelujejo iz različnih materialov (papir, karton in odpadni materiali ...).

Zadnjo, sedmo hipotezo, **da tudi otroci lahko večkrat sami izdelajo lutke in z njimi zaigrajo**, lahko spet v popolnosti potrdimo, saj otroci res sami lutke tudi izdelujejo in z velikim veseljem in interesom tudi z njimi zaigrajo, kakšno predstavo.

III. PRAKTIČNI DEL

Otrokom smo želeli поблиže predstaviti lutke in lutkovni svet, jih s tem motivirati za intenzivnejše zanimanje za poslušanje, zato smo se najprej seznanili z novo pravljico, jo podrobneje spoznali, s pomočjo praktičnega dela smo izdelali lutke in na koncu pravljico tudi s pomočjo izdelanih lutk pripovedovali.

Z vodjo vrtca Bistrica in vzgojiteljicami smo se dogovorili za izvedbo te dejavnosti. Za izdelavo smo izbrali in uporabili tip lutke na palici, ker ni ne preveč enostavna in ne preveč zapletena za izdelavo. Dejavnost je trajala več dni. Najprej smo se seznanjali s pravljico, jo razčlenili, opisali in analizirali, potem smo izdelovali lutke na temo pravljice, na koncu smo pa pravljico z izdelanimi lutkami tudi pripovedovali.

Slika 21: »Trije prašički«

3.1 PRIPRAVA NA PRAKTIČNO DELO – izdelava lutk na palici

Področje: Umetnost – likovna

Starost otrok: 5–6 let

Tema: Dom

Enota: Izdelava lutk na palici po pravljici »Trije prašički«

GLOBALNI CILJI:

- Otrok doživlja, spoznava in uživa v umetnosti.
- Otrok razvija izražanje in komuniciranje z umetnostjo.

CILJI:

- Pri otroku spodbujamo splošno ustvarjalnost pri pripravi, organizaciji, uporabi sredstev in prostora.
- Spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, umetnosti in različnosti.
- Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem.
- Razvoj motorike, ročnih spretnosti.
- Seznanjanje z delovnimi postopki, materiali.

OBLIKE:

- individualna
- skupna

METODE:

- pogovora
- razlage
- praktične dejavnosti
- ustvarjanja
- igre

MEDPODROČNE POVEZAVE:

- jezik
- družba

PRIPOMOČKI:

- pravljica »Trije prašički«, čopiči, tempera barve, barve za stiropor, karton, barvni papir, palice, slama, veje, lepilo in vroče lepilo

METODIČNI POSTOPEK:

- Z otroki smo se najprej pogovorili na temo dom in kakšne domove imajo sami, iz česa so zgrajeni in kaj vse mora imeti hiša.
- Nato smo se pogovorili o tem, kakšne lutke vse poznajo. Sama sem jim pripravila nekaj lutk in jim jih pokazala. Pokazala sem jim, kako izgledajo prstne lutke, ploske lutke in lutke na palici, s seboj sem imela tudi maske prašičke, ki sem jih sama naredila s tehniko »kaširanja«.
- Pogovorili smo se tudi o pravljici »Trije prašički« in se dogovorili, da si bomo po tej pravljici izdelali lutke na palici. Dogovorili smo se, iz kakšnega materiala jih bomo izdelali in si pripravili vse potrebno.
- Otroci so si lahko izbrali, kaj iz pravljice bi radi pomagali izdelati.
- Z vzgojiteljicama smo pripravili delovno površino, zaščitili mize in pripravili potreben material za izdelavo.
- Izdelali smo si lutke.

EVALVACIJA:

Z otroki smo se najprej pogovorili o temi dom. Tudi njihov tematski sklop govori o tej temi. Veliko sem jih spraševala, otroci pa so s precejšnjim zanimanjem poslušali in odgovarjali na vprašanja. Pogovarjali smo se o tem, kakšne domove oz. hiše imajo in iz česa so zgrajene.

Nato smo se pogovarjali o lutkah, kakšne vse poznamo, kako z njimi upravljamo itd. Otroci so bolj poimenovali junake, zato sem jim naštel, kako se imenujejo

posamezne lutke. Interes za sodelovanje in motivacijo sem jim še dvignila, ko sem jim pokazala svoje lutke. Vsi so bili navdušeni nad njimi, še posebej nad maskami. Dala sem jim, da so si jih lahko ogledali, jih prijeli in se poigrali. Povedala sem jim tudi, iz česa so narejene.

Nato smo se pogovarjali o pravljici in jo obnavljali. Dogovorili smo se, da si bomo izdelali lutke na temo pravljice o Treh prašičkih.. Takoj so bili nad tem navdušeni.

Otrokom smo podali navodila za izdelovanje, pripravo prostora in materiala. Otroci so si lahko sami izbrali, pri kateri lutki bodo pomagali. Pripravili smo material za izdelovanje lutk : prašičke, volka, mamico prašičkov, kmeta in tri hiše. Ker so bili to že večji otroci, so bili sposobni sami veliko izdelati. Vzgojiteljice smo jim pri tem pomagale. Otroci so pobarvali glave za prašičke in volka. Nato smo jim pomagale izdelati telo iz kartona in barvnega papirja. Pri izdelovanju hišk smo pazili, da se ne bi kdo opekel z vročim lepilom. Eno hiško smo naredili tako, da smo na karton, ki smo ga izrezali v obliki hiše, nalepili slamo, na drugo hišo smo nalepili veje, na tretjo hišo pa smo narisali opeke. Ko smo končali z izdelovanjem lutk, smo zgodbico vsi skupaj še enkrat ponovili.

IZDELOVANJE LUTK ZA PRIPOVEDOVANJE PRAVLJICE:

Slika 22:

Izdelovanje volka.

Slika 23:
Izrezovanje hlač za prašička.

Slika 24:
Med sabo si pomagamo.

Slika 25:
Prva lutka je že narejena.

Slika 26:
Veselje ob končanih lutkah.

3.2. PRIPRAVA NA PRAKTIČNO DELO – pripovedovanje pravljice z lutkami

Področje: Umetnost – lutkovna

Starost otrok: 5–6 let

Tema: Dom

Enota: Pripovedovanje pravljice z lutkami

GLOBALNI CILJI:

- Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti.
- Razvijanje izražanja in komuniciranja z umetnostjo.

CILJI:

- Spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, umetnosti in različnosti.
- Doživljanje umetnosti kot del družabnega in kulturnega življenja.
- Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem.
- Otrok se identificira s književno osebo ter doživlja književno dogajanje.

- Otrok razvija sposobnost domišljijskega doživljanja literarnega sveta.
- Otrok doživlja ugodje, veselje, zabavo in povezuje estetsko in fizično ugodje ter pridobiva pozitiven odnos do govorjene besede.
- Ustvarjanje prijetnega vzdušja.

OBLIKE:

- individualna
- skupna

METODE:

- pogovora
- razlage
- praktične dejavnosti
- ustvarjanja
- igre

MEDPODROČNE POVEZAVE:

- jezik
- družba

PRIPOMOČKI:

- lutke in rekviziti, pravljica »Trije prašički«

METODIČNI POSTOPEK:

- Z otroki smo pripravili prostor in pripomočke za pripovedovanje pravljice z lutkami.
- Pogovor o domu in kako si gradimo hiše. Otroke povabim, da se usedejo v krog na stole.
- Pogovarjamo se o domu. Kje živimo? Iz česa so zgrajene hiše? Kaj vse imajo hiše: vrata, okna, streho, dimnik, zidove
- Pripovedujem pravljico »Trije prašički« s pomočjo lutk.
- Pogovor o pripovedovani pravljici. Pogovorimo se, o čem sem pripovedovala: kdo vse je nastopal v pravljici, kaj so počeli, kaj so si morali narediti, kdo je bil hudoben in kaj jim je naredil, zakaj sta se dve hiški podrla in zakaj se ena ni, kakšno hišo bi si otroci zgradili, iz česa bi bila njihova hiša ...
- Otrokom ponudim lutke, da poizkušajo sami z njimi pripovedovati.

EVALVACIJA:

Z otroki smo se najprej pogovorili o lutkah, kako se imenujejo in iz katerega materiala so narejene.

Otroke sem povabila, da so se usedli in se pripravili za poslušanje pravljice z lutkami.

Nato smo se pogovarjali, kdo vse je nastopal v pravljici. Odgovorili so, da je prašičkom volk podrl hišice. Pogovorili smo se, iz česa so imeli prašički zgrajene hiše in pokazala sem jim hiše, katere smo naredili: eno iz slame, drugo iz vej, tretjo pa iz kartona, na katerega smo narisala opeke. Vprašala sem jih, iz česa bi oni radi imeli zgrajene hiše in en starejši fant je takoj povedal, da iz opeke. V tem odgovoru je videti, kako dobro je ta fant sledil pravljici, pogovoru in tako lahko sklepam, da je razumel sporočilo pravljice.

Nato smo na željo otrok pravljico pripovedovali še enkrat in na koncu so se lahko sami preizkusili v pripovedovanju. Starejši otroci so si brez zadržka upali vzeti lutke in z njimi pripovedovati, saj jim je pravljica že zelo znana in tudi zelo všeč.

Mislim, da so otroci v pripovedovanju pravljice uživali in da so jih lutke dodatno motivirale za poslušanje.

PRIPOVEDOVANJE PRAVLJICE:

Slika 27:

Otroci z zanimanjem poslušajo pravljico.

Slika 28:

Prvi prašiček premišljuje, iz česa si naj naredi hiško.

Slika 29:
Naredi si hišico iz slame.

Slika 30:
Drugi prašiček si naredi hišico iz lesa.

Slika 31:
Tretji si pa naredi hišico iz opeke.

Slika 32:

Trije prašički so se skrili pred volkom.

Slika 33:

Volk hišice iz opeke ni mogel odpihniti in tako so trije prašički bili rešeni volka.

IV. SKLEP

Igra je zvesta in trdna spremljevalka v obdobju otroštva. Otrok se skozi igro srečuje s svetom, vlogami v njem in različnimi življenjskimi situacijami. Igra je njegov svet, njegovo pribežališče. Otroci doživljajo različne stvari, mnoge od teh so jim tuje in zato potrebujejo igro in pripomočke, da ta svoja doživljanja izrazijo skozi igro.

Vsak ima svoja nagnjenja, različne interese in želje. Prav je, da spodbujamo njihovo izražanje in oblikovanje samopodobe skozi igro. Zato otrokom moramo nuditi najrazličnejše pripomočke, da lahko slehernemu omogočimo individualni razvoj in socializacijo.

(E., Majaron, 2002)

Kakor poznamo več vrst iger, moramo omeniti tudi, da lahko igra poteka z ali brez pripomočkov. Eden izmed mnogih pripomočkov, ki jih lahko otrok uporabi v in med igro, pa je tudi lutka.

Lutka ima zelo velik – obsežen pomen pri otrokovem vsestranskem razvoju.

Skozi vso diplomsko nalogo je razvidno, kako zelo pomembna je lutka, kakšen močan vpliv ima na otrokovo osebnost, njegovo doživljanje sveta okoli njega. Lutka je lahko zastopana kot vzgojno ali kot terapevtsko sredstvo, saj imajo otroci lutke radi, z njimi veliko lažje izrazijo svoje mišljenje, svoja čustva in želje, strahove, svojo duševnost.

Zelo pomembno je vključiti lutko v otrokov vsakdan, tako v vrtcu kot doma, kajti brez igre ni srečnega in zdravega otroštva. Osrečimo naše otroke. Samo čas si moramo vzeti, se posvetiti svojim otrokom in pri igri z njimi uporabljati tudi lutke.

Pri načrtovani in uspešno izpeljani lutkovni dejavnosti, smo ugotovili, kako zelo pomembno je skupno sodelovanje oziroma timsko delo in kako zelo pripomore k lažjemu uresničevanju zadanih ciljev. Tako otroci, kakor tudi vzgojiteljice so bile navdušene in zadovoljne nad praktičnim delom, saj naš cilj ni bil končni izdelek temveč sam potek dejavnosti.

Otroci so ob izdelavi lutk uživali in komaj čakali, da lahko z njimi zaigrajo. Pokazali so veliko zanimanje za vrste - tipe lutk in iz česa jih lahko izdelamo. Pravlјica je postala bogatejša za otroke, saj je lutka, kot motivacijsko sredstvo pripomogla k intenzivnejšemu poslušanju in razumevanju le te.

Vsi skupaj smo se ob analizi izpeljane dejavnosti strinjali, da smo uresničili vse zastavljene cilje. Opazno smo namreč pri otrocih spodbudili radovednost ter predvsem njihovo veliko veselje, do umetniške dejavnosti (izdelovanje lutk ter pripovedovanje ob lutkah), s pomočjo dejavnosti, ki smo jo izvedli, je bilo naše druženje veliko bolj kvalitetno, vzdušje bolj veselo, lutka je pri otrocih sama spodbudila njihovo domišljijo in zamišljanje za ustvarjanje in pripovedovanje z njo, ugotovljeno je bilo, da se je otrok s pomočjo lutke lažje in uspešneje identificiral – poistovetil s književno osebo (žival) in tako tudi bolj doživel književno dogajanje, s pomočjo lutke si je lažje domišljjijsko zamišljal literarni svet v pravljici. Opazili smo tudi, da so otroci ob pripovedovanju z lutkami doživljali veliko ugodja, veselja, zelo so se zabavali ob pripovedovanju, čutiti je bilo tudi nekakšno spoštovanje do povedanega – govornjene besede, predvsem pa smo vsi skupaj ustvarili prijetno vzdušje.

Ob zaključku naj sklenem svoje misli z željo, da naj bodo lutke v različnih oblikah prisotne med otroki vsak dan in naj z njihovo pomočjo izražajo svoje občutke in svoje svetove.

LITERATURA

- Varl, B., (1995). Lutke na palici. Šentilj: Aristej.
- Varl, B., (1995). Lutke na nitkah. Šentilj: Aristej.
- Varl, B., (1997). Ročne lutke. Šentilj: Aristej.
- Varl, B., (1997). Prstne lutke. Šentilj: Aristej.
- Varl, B., (1997). Mimične lutke. Šentilj: Aristej.
- Varl, B., (1997). Ploske lutke. Šentilj: Aristej.
- Korošec, H., Majaron, E. (2002). Lutka iz vrtca v šolo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Čagran, B., Pšunder, M. in Fošnarič, S. (2004). Priročnik za izdelavo diplomskega dela. Maribor: pedagoška fakulteta.
- Jurkowski, H. (1998). Zgodovina evropskega lutkarstva. Ljubljana: Lutkovna knjižnica prva knjiga.
- Verdel, H. (1987). Zgodovina slovenskega lutkarstva. Ljubljana: Mestno ljubljansko gledališče.
- Kuret, N., (1942). Pavliha, knjiga o ročnih lutkah. Ljubljana: Mladinska založba.
- Trefalt, U., (1993). Osnove lutkovne režije. Ljubljana.

- Bettelheim, B., 2002. Rabe čudežnega – o pomenu pravljic.
- Borota, B., Geršak, H., Korošec, H. in Majaron, E., 2006. Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk (str. 103–138). Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta koper.
- T., Hunt, Puppetry in Early Childhood Education, 1982, Puppetelling.
- Golub, Z., Šolsko lutkovno gledališče, Educa: Nova Gorica, 2003.

INTERNETNI VIRI:

- Pomen lutke v vrtcu in vpliv lutke na otroka. Pridobljeno iz: www2.arnes.si/~oscedo2s/vrtec/dej_lutka_00.htm
- http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edi04-slo-svn-t03.pdf
- <http://www.galarna.si>

Priloga: anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Vprašalnik, ki vam je namenjen, bi rada uporabila v okviru raziskovalnega dela diplomske naloge z naslovom **LUTKA KOT SREDSTVO MOTIVACIJE PRI PRIPOVEDOVANJU PRAVLJIC**.

Ker zastavljenega cilja brez vašega sodelovanja ne morem uresničiti, vas prosim za sodelovanje pri izpolnjevanju vprašalnika.

Vprašalnik je anonimen, zato vas prosim, da ste pri odgovarjanju na vprašanja odkriti in kar se da objektivni.

Za sodelovanje se Vam zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam.

Ižakovci, 8. 6. 2009

Mirjam Škafar

Navodila za izpolnjevanje:

1. Vprašanja pazljivo preberite.
2. Na vprašanja s ponujenimi odgovori obkrožite črko pred izbranim odgovorom.
3. Na vprašanja odprtega tipa prosto odgovarjajte.

I. Podatki o anketirani osebi

SPOL:

- A) ženski
- B) moški

IZOBRAZBA:

- A) srednja

- B) višja
- C) visoka

DELOVNA DOBA:

- D) od 0 do 5
- E) od 5 do 10
- F) od 10 do 15
- G) od 15 do 20
- H) od 20 do 25
- I) 25 in več let

STAROST OTROK V SKUPINI:

- A) od 1 do 3 leta
- C) od 3 do 6 let

1. ALI JE LUTKA V VAŠEM VRTCU PRISOTNA?

- a) da
- b) ne
- c) _____

Če ste navedli z nikalnim odgovorom, prosim, navedite razlog.

2. ALI JE LUTKA ZASTOPANA V PRVEM (1–3 let) STAROSTNEM OBDOBJU?

(Odgovorijo vzgojiteljice, ki delajo v teh oddelkih.)

- a) da, pogosto
- b) včasih
- c) ne

**3. ALI JE LUTKA ZASTOPANA V DRUGEM (3–6 let)
STAROSTNEM OBDOBJU?**

(Odgovorijo vzgojiteljice, ki delajo v teh oddelkih.)

- a) da, pogosto
- b) včasih
- c) ne

4. KAKO SE OTROCI SREČUJEJO Z LUTKO?

(možnih je več odgovorov)

- a) pri lutkovni igrici, ki jo pripravijo vzgojiteljice
- b) v lutkovnih kotičkih pri spontani igri
- c) kot motivacijsko sredstvo
- č) v lutkovnem gledališču oz. ob obisku lutkovnega gledališča
- d) pri pripovedovanju zgodbic ali pravljic
- e) kot pripomoček pri branju
- f) v jutranjem kotičku
- g) drugo_____

**5. ALI IMATE V VAŠI SKUPINI ORGANIZIRAN LUTKOVNI
KOTIČEK?**

- a) da
- b) ne
- c) občasno

6. KAKŠNE PRAVLJICE OTROCI NAJRAJE POSLUŠAJO?

- a) živalske pravljice
- b) izmišljene pravljice
- c) pustolovske pravljice
- č) ljudske pravljice
- d) moderne pravljice
- e) druge_____

7. ALI VEČKRAT BERETE ALI PRIPOVEDUJETE PRAVLJICE?

- a) več beremo
- b) več pripovedujemo

**8. SE POSLUŽUJETE TUDI NAČINA PRIPOVEDOVANJA ALI
BRANJA PRAVLJIC Z LUTKO IN KOLIKOKRAT NA MESEC?**

- a) da
 - a,a) enkrat na mesec
 - a,b) dvakrat na mesec
 - a,c) trikrat na mesec ali več
- b) ne

**9. KAKŠNE VRSTE LUTK UPORABLJATE PRI
PRIPOVEDOVANJU PRAVLJIC?**

- a) lutka – igrača
- b) senčna lutka
- c) maska
- č) ročna lutka
- d) lutka na nitki - marioneta
- e) mimične lutke
- f) ploske lutke
- g) prstne lutke

10. KATERE LUTKE UPORABLJATE NAJVEČKRAT?

**11. ALI OTROCI PO VAŠIH IZKUŠNJAH INTENZIVNEJE
DOŽIVLJAJO PRAVLJICO PRIPOVEDOVANO Z LUTKAMI
KOT BREZ NJIH?**

- a) da
- b) ne
- c) občasno

**12. ALI SO VIDNE RAZLIKE MED PRIPOVEDOVANJEM
PRAVLJICE Z LUTKO IN BREZ LUTKE?**

- a) da
- b) ne

13. KATERE RAZLIKE OPAŽATE?

**14. ALI OTROCI (z vašo pomočjo) TUDI SAMI IZDELAJO LUTKO,
KI JO UPORABITE PRI PRIPOVEDOVANJU PRAVLJIC?**

- a) da
- b) ne

**15. KATERE MATERIALE UPORABLJATE PRI IZDELOVANJU
LUTK?**

**16. ALI OTROCI TUDI SAMI ŽELIJO PRIPOVEDOVATI Z
LUTKAMI?**

- a) da
- b) ne

17. KAJ VAM POMENI PRAVLJICA?

18. KAJ VAM POMENI LUTKA?